

Л. ЯНЧУК **UKR RES
DUPLICATE**

ВИХОВАНЕЦЬ

народня комедія в 3. діях зі співами і танцями.

Ціна 25 центів.

З ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“
83 GRAND ST.,
JERSEY CITY, N. J.

„РУСЬКИЙ ШТУКАР“

ДУЖЕ ЦІКАВА І ЗАБАВНА
КНИЖКА,

яка містить в собі 212 штук, фіглів і жартів, пригожих до розвеселеня товариства, гостей, читальників, друзів і т. д. В книжці тій подає ся наука як ті штуки виконати, щоб вони були за-дивляючими. Хто спритний, може доназувати чудес таним коштом і бути героєм забави, а товариство найде милу розривку і пожиточно пере-веде вільний від праці час.

Замовленя і гроші посилайте до:

„S V O B O D A“

83 Grand Str., Jersey City, N. J.

„СВЕКРУХА“

Комедія в 3-ох діях Льва Лопатинського.

Ся штука надаєсь для аматорських вистав.
У ній виступає лиш сім осіб.

ЦІНА ЗА 7 ПРИМІРНИКІВ

враз з пересилкою \$1.50. Поодинокю 25 цнт.

Замовляйте:

„S V O B O D A“

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Л. ЯНЧУК

Vykhovaneets'

ВИХОВАНЕЦЬ

народня комедія в 3. діях зі співами і танцями.

HUKRDUP

Ціна 25 центів.

1915.

З друкарні „Свободи“, 83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

JUL
5
1983

ОСОБИ:

Катерина, вдова

~~Івась~~

Наталка

} її діти

Олеся

Омелько

} її вихованці

Сват

Семен, парубок

I. }

II. }

гості

Прося

Дуня

{ дівчата

Харлампій Калістратович, дяк.

Дівчата, парубки, школярі.

Дієть ся на Україні.

PG

3948

I 254 V 92

ДІЯ І.

В хаті. В середині двері з надвору; з боку двері в кімнату. Наталка спить на постелі, в кутку.

Олеся (порається коло печі). Хоч би швидше снідане зварити, бо вже всі люди й на роботу повиходили. Тай до нас ось незабаром тіточка надведуть дівчат, щоб пшеницю пололи. (виглядає в вікно). Отсе вже чи не третій день, як бачила ся з Семеном. Все якось так випадає, а він може подумає, що се наумисне. А от і сьогодні, як впровадять мене тіточка з дівчатами до пшениці, то й знов не побачу. Хочби не розсердив ся (співає).

Ой, знати, знати, хто кого любить —

Пригорне до серця, ще й приголубить. (2)

Ой, знати, знати, хто вже жонатий,

Скорчив ся, зморщив ся, як пес кудлатий. (2)

Ой, знати, знати, хто нежонатий

Біле личенько як у паняти. (2)

Ой, знати, знати, хто вже жонатий,

Наче той горщик, лихий щербатий. (2)

Катерина (входить з сїний). А що, Олесю, сніданє хутко буде готове?

Олеся. Вже мабуть чи й не готове, а те, що на обід поставила, то ще хай варить ся.

Катерина. Ходила, ходила, аж їсти вже захотїло ся. Треба буде й свата кликнути з гумна.

Олеся (дістає горшки з печі). Бідний Ваньо таки не ївши, поїхав. А щож, прийдуть дівчата полоти?

Катерина. Прийдуть, обіцялось щось з вісім чи й з десять, той скінчите за один день.

Олеся. Хибаж й мені з ними йти?

Катерина. А як-же? Що-ж вони там нароблять як нікого коло їх не буде? Чи ти знаєш, яка то робота в наймах? Аби день до вечера.

Олеся. Так і коло хати-ж стільки діла. На сьогодні-завтра приїде наш Омелько тай застане отакій непорядок і в хаті і коло хати.

Катерина. Ну, так знаси що, Олесю? Вже ти сьогодні не йди до пшениці, а будемо в хаті порядок робити, бо справді страшно, щоб не приїхав несподівано. А до дівчат ми й Наталку пішлемо коли-неколи, тай подивить ся як вони там пораяють ся... А отсе вона ще снить? Наталко! (будить). Вставай, кажу! От дівка! Спить, хроче, хоч ти тут з гармат стрілай — їй все одно.

Наталка (сїдає на постелі). Чого ви, мамо? (протирає очи).

Катерина. Вставай!... ще питає чого? Адже он сніданя на столі.

Олеся. Вставай, вставай, Наталю, бо ніхто й заміж не візьме, як будеш оттак — о снати.

Катерина (до Наталки). Іди он на гумно, та поклич дядька, хай іде снідати. (Наталка йде поволи на двір). Та швидше піднімай свої ноги.

Олеся. Стривайте, тіточко, я ось побіжу, скорійше покличу (вибігає за двері й кричить з Наталкою). Дядьку!... дядьку, го!- А йдіть на сніданє, чуєте?

Катерина. Отсе дурні, дивись! (кричить до вікна). Хиба-ж він почує, що ви отсе кричите? Адже побіглаб котра, на гумно та сказала! (до себе). Як він почує, коли він глухий?... Так то воно й справді буде краще, як ми урадили з Олесею. Сьогодні попорядкуємо в хаті, все приготуємо, а тоді й будемо певні, будемо чекати свого Омелька, свого учителя. Господи, яка я рада, що він уже хутко приїде? Який він мені любий, то я й не знаю! Як я подумаю, що ось незабаром побачу його, та вже не школярем там яким-небудь, а учителем, та як згадаю, що се мій рідний, мій коханий, мій вихованець, то аж не стямлюсь, на яким я місці стою! Правда, що його ще мої батьки покійники взяли до себе, але як би я йому не допомогла, то не бачити-б йому тієї семінарії. Через теж він бувало й зве мене „матусею” а тепер... мені якось ніби і соромно буде звати його синком, коли він такий пан, вирівняв ся на гарного хлопця, дійшов до літ, з вусами а може вже й з бородою! Та й хороший же, хороший... Ех здасть ся, як би не мої літа!... Так що-ж я так на літа нарікаю? Що-ж як би так прийшло ся, прирівняти, то щоб може я не була

й стара напроти його... Ох, я дурна! Яких тільки думок не наберу собі в голову! Де-ж таки...

Олеся (за дверима до Свата). Ми вас кликали — кликали, а ви і не чуєте. Ідїть скорше!

Сват (входячи). Та я вже й сам ішов, бо запорав ся там коло тієї сохи, а тимчасом за живїт щось аж тягне.

Катерина. Ну, то сїдайте-ж!... (Наталка входить). Ну, а ти (до Наталки) спївохо, хочеш їсти чи ще може й не полїзе? Пробїгай ся ще трохи, та умий ся хоч!

Наталка. Умїлась й Богу помолила ся. Я з вами хочу сїдати.

Олеся. Ну, то сїдай разом, щоб потім знов не робити заходу (подає на стіл, сїдають і їдять).

Сват. Ну і смачний же отсе борщ! Чи се тим, що їсти хочеть ся, чи тим, що він твоєї, Катерино, приправи?

Катерина (сьміючись). Ой, бодай вас, свату, як ви завше якісь сьмішки та жарти вигадуете.

Сват. Як кажете?... Справді — бо добрий.

Олеся. А се не тіточка варила а я...

Сват. О! ти думаєш, я й не пізнав? Як би Катерина варила його, то він би ще солодший був.

Катерина. Чого вам та Катерина така солодка стала? Чи не женихатись часом хочете?

Сват. Женихатись кажеш? З ким?

Катерина. Зі мною.

Сват (сьміючись). Ну дивись! Коли ти зараз і вгадаєш, що у чоловіка було колись на думці!

Катерина. Справді, взяли би мене за жінку?

Сват. Як кажеш?

Катерина (сьміючись). Кажу, що нам би з вами і побратися годилося. Дуже, бачте, любимось.

Сват. Ти все жартуєш... Чи може й правду кажеш?

Катерина. Се все ваше діло розпізнати.

Дівчата (входять). Здорові були Катерино, як поживаєте?... Здорова, Олесько, здорові дядьку!

Катерина. От спасибі, що поспішили.

Прося. Ми то поспішаємо, а ви ось тільки до сніданя сіли? Боже благослови.

Олеся. Адже от як бачите.

Катерина. Спасибі вам!

Дуня (сьміючись). А сват, бачите, як коло Катерини рядком, неначе князь коло княгині, чисто хоч зараз величати.

Прося. О, сват хоч й в літах, то щоб і молодому носа втерли.

Сват. Що? кажеш носа втерти? Подивись краще у себе (сьміх).

Катерина. Ну і дівчата, хай вам!... нікого не пропустять, щоб не поглузовати. І чого тільки не скажуть.

Сват. Поприходили тут сьміхи творити.

Дуня. Бож дуже сьмішно, як ви до Катерини залицяєте ся? ?

Сват. А вам що до того?

Прося. Та ми нічого. Боже поможи!

Сват. Отсе ви наді мною пасьміхаєтесь, чи що? Ніби то старим до молодих зась?

Катерина. Се Прося все нагадує, щоб ви її посватали.

Сват. Ага, хай ще повиглядає, та посидить поки зовсім старою дівкою стане. тоді може й сама попросить, щоб я її взяв, але я не візьму! Ого, не на такого напала.

Прося. Ой Боже мій! Не кажіть сього дядьку, бо я ще вмру з жалю по вас! (сьміх). Чи-ж ви не знаєте, що як я вас побачу, то в мене аж серце з радості підскочить?

Сват. Не схочуть, кажеш?... Не схочуть, ні, не тільки парубки, але навіть і старі вдівці дивити ся тоді на тебе не схочуть.

Олеся. Підскочить, каже, серце, до вас!

Сват. У мене серце підскочить до неї? А не діжде вона!

Катерина. Та що вам там з глухим балакати. Ішли-б краще до роботи.

Дуня. Та ми-ж вас ждемо.

Катерина. Ідїть, голубочки, самі. Ви-ж знаєте, де наша шиниця: там на клиночку.

Прося. Но, но, ходїмо, дівчата.

Дуня. А де-ж тіточко, ваш Ваньо, що не снідає з вами?

Катерина. Я ніслала його, чим сьвіт до млина, бо й муки нема ні дрібки.

Прося. Все то так для свого Омелька наготовлюєте. Ідімо дівчата (відходять).

Катерина. Ну, годі-ж і нам з тим сніданем (встають).

Олеся. За тими дівчатами скільки часу згаїли.

Катерина. Олесько, Наталко, збирайте-ж з стола, помийте ложки й миски, а треба й за роботу брати ся. Попереш, Олесько, отте шматя, але перше, слухай, зроби вареників, поки в печі не погасло, бо бачиш. Ваньо приїде голодний і дівчатам занести-б пообідати.

Олеся. Добре тіточко, все швидко наготовлю (виходить).

Катерина. Свате, чуєте, знаєте що я вам скажу?

Сват. Як скажете, знатиму.

Катерина. Візьміть-но он картоплів, та наобирайте.

Сват. От тобі маєш! Ще до бабської роботи заганяють!

Катерина. Натє, ось обирайте, все одно робота, чи там бабська, чи яка, вам же нічого робить.

Сват. Гай-гай! от тобі й робота!

Катерина. А у мене ще пошевка не дошита, то треба налагодити для Омелька. (Олеся вносить

муку і починає робити вареники. Наталка коло неї).

Сват. Все для Омелька. Вже ви, Катерино, того свого вихованця то так любите, ще більше ніж своїх рідних дітей. Бо і справді що то пан!

Катерина. Бо він варт того.

Олеся. О, Омелько, то голова! Що то: семінарію перейшов, учителем буде!

Сват. Ого, що то синирарія!

Наталка, Олеся. Ха-ха-ха! як ви кажете, дячку?

Сват. А якже кажеш? Синирарія, кажеш, чи як там.

Катерина. Ну, що той сват, як скажуть, що недочувши, то тільки сьміхота Божа? Ну, де вам таки з вашим язиком таке мудре слово сказати. Семінарія, кажу (кричить до вуха).

Сват (маха руками). Та цур йому там, я ніколи й казати не буду. А скажіть, слухайте, Катерино, мабуть вашого Омелька там в тій синирар...

Олеся. Семінарії!...

Наталка. Може знов скажете синерарія. Я і то знаю, що семінарія.

Сват. Чи там у сенемарії дуже, кажу, мабуть люблять вашого Омелька?

Катерина. А вже-ж люблять. Бувало, коли я приїду до нього, той їх директор все його вихваляє, та каже що ваш, каже, Омелько, то хутко, каже, буде такий розумний та вчений, як і я сам.

Сват. О, вчений, вчений! що то семінарія! (до Олесі). Так, здається, чи знов помилив?

Катерина. Так, так.

Олеся. Адже Семена знаєте?

Сват. Твого ніби Семена? Хиба-ж не знаю.

Олеся. Так от і памятайте. Семен і семенарія.

Катерина. Слухайте, свате, я вам хиба не розказувала, як то я свого Омелька возила до екзаменту.

Наталка. Розказували мама, бо я памятаю.

Сват. А розкажіть-но, бо я щось не памятаю.

Катерина. Тільки я його, чуєте, привезла там до тієї семінарії...

Сват. Ага семінарії... Семен, семенарія. Ого, що то семенарія!

Катерина. Так слухайте-ж! Привезла я його а той дирехтор зараз його і сподобав.

Сват. Хто-хто кажете сподобав?

Олеся. Дирехтор, кажуть, хиба не чуєте.

Катерина. Подивився він на Омелька таї каже: „От, каже, молодець, таї молодець!”

Сват. Ого, то голова! Що то семінарія: (до себе). Семен-семенарія.

Катерина. А потім і став його питати, той дирехтор. Що тільки він питає Омелька, то він так і ріже, так ріже! Самі-ж знаєте, покійники мої батьки, царство їм небесне, його з малку до школи по-

сидали, бо хотіли його чоловіком зробити, а потім як вони повмирали то я таки віддала його до науки, хоч йому вже було щось літ 17 чи 18.

Сват. А слухай но Катерино, він вже й тебе той рехтор, чи як ви його там називаєте, також здаєть ся приподобав? Якось то ти розказувала. Як то воно було, га?

Катерина. Та як? Отсе приїхала я раз до Омелька, уже як він мав скінчити тоту свою адукацію. Приходжу до того пана „дирехтора”, поцілювала його в руку тай прощу, щоб позволив побачитись. А він, чуєте, зараз мене й пізнав, той пан дирехтор.

Сват. Ага, дивись!... ну?

Катерина. Почав розпитувати, як я живу, з ким, і все, все вам чисто порозпитував, а потім і каже: Шкода, каже, тебе, молодице, та твоїх каже, молодих літ, красавице! — Так вам в вічі каже: красавице.

Сват. Красавице! Розсмакував!

Олеся, Ну, тай дирехтор! Навіть сорому не має, а ще й паном зветь ся!

Катерина. Я знаєте, звісно, засоромила ся, аж очий не можу зняти на нього, та почервонїла, неначе мені хто приску підсилав. А він усе дивить ся на мене так шильно та все приговорює: „Де, тобі, каже, справить ся самій з хазяйством! Віддала-б ти, каже, його в аренду, та ішла-б до мене за кономку”.

Сват. За кономку, до рехтора! — Дивно!

Катерина. Еге. — Я. знаєте, витріщила на нього очі тай дивлю ся. — „Чого ти, каже, так на мене дивиш ся. красавице?” А все: красавице та красавице...

Сват. Красавице! ха-ха-ха! Уподобала ся! Ну, а виж йому що?

Катерина. Як що? Хочу сказати а не знаю, що тільки все дивлюсь на нього, а він на мене. „Подумай, каже, красавице, а я тобі, каже, плату добру дам, яку сама схочеш, та ще й подарунків, каже, не пошкодую й тобі й дітям”.

Сват. Бач, не взяв його лихий! Мабуть багатий! Ну, і що-ж ви йому на те?

Катерина. Не знаю, кажу, пане директоре, хіба вже ви мені, кажу, вибачте... — та в руку його поцілувала.

Сват. Ну, а він розсердив ся?

Катерина. „Як знаєш, каже, красавице, я тебе неволити, каже, не хочу”. Як він мені те сказав, то, знаєте, мене неначе охота взяла. Кажу: подумаю, пане директоре, то пораджу ся із своїм Омельком. „Подумай, каже, подумай, красавице”.

Сват. А все таки — красавице? Ну і чому ви, слухайте, не пішли до нього за кономку?

Катерина. Та оджеж Омелько відрадив, і добре зробив. Приходжу я тоді зараз до Омелька. Як сказала йому про се, то він вам аж на лицю змінив ся. „Що-ж ви, каже, видумали? Невже-ж ви отсе зробите? Ізза чого-ж я, каже, оттут мучу ся, труджу ся, стараю ся, ночий не досипляю, щоб

тільки скорійше на волю, та до вас, а ви, каже, за-
продати себе хочете, чи що?" Як почав, як почав
вам говорити, то мені аж страшно стало таї навіть
соромно перед ним, хоч я ніколи й в думці не мала
того, на що він натякав.

Сват. О, розумний, вчений! — Що то саме-
нарія.

Катерина. Та тут не про вченість! Мука з тим
сватом!

Олеся. Бачте, тіточко, як Омелько вас любить
та шкодує.

Катерина. Він любив мене завше, — не знаю
як то тепер буде? А вже як я його люблю, таї не
розберу, хто мені милійший; чи мої рідні діти чи
Омелько? Мій Ваньо й сам не раз каже: „От як би
мені, мамо, бути таким, як Омелько! Та куди вже
куцодому теляти, коли Бог талану не дав.

Наталка (соромливо). Мамо, й я хочу бути
такою як Омелько (сміх).

Катерина. Туди-ж! Відізвала ся, неначе з мо-
тики випалила. Тобі гусий пасти, кошеня!

Наталка. Ви завжди так на мене (відходить
в куток таї плаче).

Сват. Ну, хіба вже годі з отсими картопля-
ми, хай їм, хрін! Краще пійду до свого діла (ви-
ходить).

Катерина. Свате! (він вертаєть ся). Чуєте,
ви мені ще одно діло зробіте.

Сват. Е. з вами тут, бачу, і день втратиш. Вже як кажуть, так і правда: не понадай ся бабам в руки.

Катерина (усьміхаючи ся). Такі-б то всі баби, що їх за сто верстов обходити? Але щось ви не те, щоб обходити, але навіть залицяти ся готові!

Сват. Та воно, знаєте, не всі, мовляв, такі: (усьміхаючи ся) з тобою, наприклад, то воно-б здасть ся й нічого.

Катерина. Пійдіть но слухайте, туди на хутір, там я чула, мають телятинку сьвіжу, то візьмете фунтів з 5 або 6, поки не розпродали, буде для Омелька як приїде.

Сват. Та-ж ви недавно порося закололи.

Катерина. Так хйба-ж се панська їжа свинина? Підіть бо, кажу, тут недалечко.

Сват. Та воно недалечко, але три або й чотири верстви певно буде, та ще назад оттільки приложивши...

Олеся. Дві верстви чи й буде, а вони — чотирі! (паробила вареників, приставляє до печи).

Катерина. А хоч би й пять, то що-ж то далека країна? Не дійдете? А женихати ся хочете?

Сват. А хай вам там з тим жениханєм! Добре, вже піїду (швидко відходить).

Катерина. Та на те-ж, ось гроші, чуєте! За що-ж ви будете купувати, за пять пальців, чи що? (виходить за ним).

Олеся. Ще хто знає, коли той Омелько приїде, а тіточка так заходять ся, неначе коло якого весіля. Вже я кажу, що як вони його люблять, то я й не знаю — як рідна мати свою дитину! А яка-ж вона мати для Омелька? тільки що ніби виховували його, а літами, той сестрою або й жінкою могли-б бути, не то що магірю.

Катерина (входить, до Наталки). А ти чого там сльози, дівко? Цить, дурпа, бо як Омелько приїде, той гостинця не дасть за те, що плачеш.

Наталка (крізь сльози). Якого гостинця?

Катерина. Побачиш, якого.

Наталка. Бублика дадуть?

Катерина. Ще й не одного. Тільки гляди-ж, у руку поцілуй.

Наталка (утирає сльози). І хусточку привезуть?

Катерина. І хусточку, й написто, тільки не плач (іде в кімнату).

Олеся. Іди, ось, краще поможи лавки мити.

(Наталка поливає).

Семен (входить). Здорові!

Олеся. Здоров, Семене. Давно-ж я тебе, щось не бачила, хоч і сусідами живемо.

Семен. Еге-ж тее... мовляли... давно.

Катерина (входить з кімнати). От бач і несподіваного гостя Бог дав. Мабуть нічого дома робити?

Семен. Кажете теє... який же я, мовляш, несподіваний? Я от прийшов...

Олеся. От і спасибі, що не забуваєш.

Семен. А ви, тіточко, мовляш, теє... ще не такого гостя сподіваєте ся?

Катерина. Адже сподіваємо ся, але не знаємо, коли й сподівати ся. А тебе хіба теж кортить Ви-ж з ним приятелі були.

Семен. Еге-ж, мовляш... певно, теє, як воно... побачитись...

Катерина. Побачиш ся, побачиш ся. Ось не сьогодні — завтра приїде, як Бог дасть. Але, слухай, як ти із Омельком будеш оттак говорити без ладу, то він тебе тепер і слухати не схоче.

Олеся. О. Омелько не такий, він ніким не гордує. Хіба може тепер дуже великим паном став...

Семен. Та воно, певно, мовляш... я що-ж?... Вони вчитель...

Катерина. Він тебе бувало тільки й за пісні любив, що хорошо співаєш.

Олеся. А вже що хороше — то хороше.

Катерина. Ну і дасть же, кажу, Бог, такий талан, що язиком повернути не вміє, а співати, то так співає що й послухати. А я язиком хоч і самого чорта перебрешу, а до співу не здала ся, хоч ти мене застріль!

Семен. Хе... не вмієте, кажете, теє, як воно... а часом то таки виспіваєте.

Олеся. Заспівав би от сам яку пісню.

Семен. Хе... мовляли, заспівав... як же тее?...
О так, кажеш, серед хати стоячи співати?

Олеся. Ну, то сядь, коли хочеш.

Катерина. Хиба хто боронить?

Семен. Так хоч би тее, як воно... роботу яку дали в руки, то воно, мовляли, може-б і заспівало ся.

Олеся (до Семена). Іди ось поможи мені стіл мити, коли маєш час.

Семен. Еге... ну, той щож, мовляли? Давай!
(роздягаєть ся).

Катерина (до Олесі). Винесла-б до сінній, адже всю хату залєєш, ніде й ступити буде.

Олеся (до Семена). Неси сюди, хоч до порога!

Семен (ставить стіл коло порога). Оттакечки, мовляли! Ну тее... — як воно... поливай, Олесько! (засукавши рукави, шкрабає стіл, співаючи, Олеся поливає).

Гей, з за лісу, гей, з за лісу,

З за темного гаю.

Ой крикнули козаченьки:

„Тікаймо Ніччаю!”

А пан Ніччай, а пан Ніччай,

На те не вважає:

З кумасею з Хмельницькою }
Мед, вино кружляє. } два рази

Ой, поставив, козак Ничай
Сторожі по місті.
А сам пійшов з кумасею
Щуки — риби їсти.
Не вспів же наш козак Ничай
Щуки-риби з'їсти,

Як поглянув в кватироньку }
Вже й Ляхи на місті. } два рази

Олеся (до Семена). Тривай, годі! бо ти, бачу, тут мені дірку наскрізь прошкрабаєш. Тай води от уже нема:

Катерина. Дайте, ось я вам принесу відерце (йде до дверей). Ну загородили дорогу, що й вийти нікуди!

Семен. Зараз, теє, тіточко! (несе стіл назад).

Катерина (в дверях). Наталко!

Наталка. Чого мамо?

Катерино. Іди-но сюди, пійдеш у поле до дівчат, щоб не послули там коло пшениці.

Наталка. Ой, чого ще там бігати до них? (виходить з Катериною).

Семен. Що?... добре теє, я його, вишкрябав тобі?

Олеся. Певно, ти міцнійшій за мене.

Семен. Для тебе, голубочко... теє... як воно... я здаєть ся, все зробив би... от поліз би в огонь.

Олеся. Ну, дивись! Що ти здурів, чи що?

Семен. Ото дурна! Здурів каже. Хиба-ж ти не знаєш, який я до тебе завше?

Олеся. Так чогож в огонь лізти? (іде до цеглика і починає полукати).

Семен. Хе... чого лізти, кажеш?... Бо теє, як воно, люблю тебе дуже...

Олеся (оглядаючись). Ой, не говори сього, бо тіточка почують!

Семен (дивлячись в вікно). Та вони, теє... пішли ондечки аж до річки. Олесю (хоче взяти за руку). Чи ти любиш мене, так, як я тебе?

Олеся (не даєть ся). Та чуєш — бо, кажу! Далебі вони зараз прийдуть! (відходить від нього).

Семен (насушивши ся). Еге... себ то вже теє, знаю...

Олеся. Що знає? Нічого ти не знаєш, тільки гнівати ся зараз (полоще).

Семен. Хе... певно... я не учитель!... (відходить до вікна).

Олеся (сміючись). А може до семінарії хочеш вступити, щоб теж учителем бути, як і наш Омелько?

Семен. Де вже нам, мовляли, з панами рівнятись?

Олеся. Кождий сам собі пан, як то кажуть.

Семен. Певно, він вчений, тую мовляли... семінарію перейшов... гарний... а я щож?

Олеся. Що ти там замумрив таке?

Семен (зітхаючи). Щож, коли він вже теє... кращий, мовляш, то я... (колуває вікно).

Олеся (прислухуєть ся). Що таке? що ти балакаєш?

Семен. Я, щож?... я на перешкодї не буду.

Олеся (налякана). Що? кому на перешкодї? Чи тобі хто наговорив чого?

Семен. Та, певно... кажеш: не любиш.

Олеся (підходить до нього). Що? я тобі казала? І не грїх тобі отсе Семене?

Семен. Я не знаю... менї здало ся, що ти теє... як воно... об чимсь иншим думаєш.

Олеся. Голубчику, об чим же менї иншим думати? Яж тільки і думаю, як би швидше побачити ся з тобою. А що я не стою, та не балакаю з тобою, так не можна-ж при тіточцї (дивить ся в вікно).

Семен. Олесю, так ти, теє, як воно... не забуваєш мене? (підходить до неї).

Олеся (соромлячи ся). А вже-ж... Слухай, Семене, я, здаєть ся, коли-б не сором, так прямо тобі сказала-б, що ти для мене милїший і дорожшій над усе, далєбі, так би й сказала.

Семен. Ах, серце моє! (хоче поцілувати).

Олеся. Ой-ей, стривай, бій ся Бога! Адже он ідуть... Заспіваймо, слухай, щонебудь, щоб вони не думали, що ми тут об чім з тобою балакаємо (знов полоще). Або виїми менї тимчасом з печи кажана з водою (він виїмає). Лий сюди! Ну, а тепер починай; (співають).

Зашуміла березонька,
Заплакала дівчинонька
Заплакала, затужила }
Нема того що любила. } два рази.

Нема його тай не буде,
Розсудили злії люди,
Розсудили, розрадили }
Щоб ми в парі не ходили! } два рази.

Нехай річки повсихають
Най каміня повростають,
Нехай згинуть злії люди }
Такиж мила моя буде. } два рази.

Катерина (входить з відром). Бач, як у парі собі розспівали ся.

Семен (кашляє). Мовляли, теє... ви не сердьте ся, тіточко.

Олеся. З піснею, кажуть і робота легша.

Катерина. А вже-ж кому робити нічого, той співає.

Семен. Ну, теє... Хиба вже пращавайте тимчасом... Мовляли, треба й до роботи (виходить).

Олеся. Пращай, Семене та не забувай на нас.

Катерина. Іди собі з Богом.

Олеся. А щож, Наталка пійшла в поле?

Катерина. Пійшла, понесла воду дівчатам, побігла так, що й на собаці не доженеш. Дуже рада, що я їй подарунків пообіцяла від Омелька.

Олеся. А вже-ж буде рада, хіба ні? (Олеся виходить до Семена у сїни).

Катерина. О, як то малим радісно, що пан бублики привезе бо їм нічого більше й не треба... Ех! коли-б кожному так легко вдовольнитися! Так ні! Тріпаєть ся щось оттут, у грудях, як тільки згадаю про нього... Що за думки в голову лізуть! Чи я шалена, чи я вже зовсім розум втратила... Ні, треба краще з Олесью поговорити, об її щастю подумати. Тільки вона дурна, не розуміє свого щастя. (Олеся входить).

Катерина. А якого-ж ти, Олесю, будеш чекати подарунку від Омелька, якої втіхи?

Олеся. Я? Вони вже може мене й забули. От вам то певно привезуть подарунків усяких.

Катерина, Ех, Олесю, він може таким щастям наділить, що тобі і в думці не було.

Олеся (сміючись). От такої! Що-ж би вони мені привезли?

Катерина (з ревністю). Що привезе? Сам приїде, чого-ж тобі ще?

Олеся. Дай Боже скорійше побачити ся.

Катерина. Не то що побачите ся, а він може, пожениться з тобою.

Олеся. Зі мною? Такий пан!

Катерина. Еге-ж, пан. Що-ж, що пан? Хіба ти не знаєш, з кого вийшов на пана? З простого хлопця. От і ти теж за паном панею будеш.

Олеся. Та нехай там з тим паньством.

Катерина. Що таке? ти мені не важ ся говорити отсього, бо ти повинна з ним полюбитись, повинна се за щастя мати.

Олеся. Та що се ви кажете, тіточко? Сього не може бути.

Катерина. Чому не може бути? Що-ж то Омелько для тебе не жених? Де-ж ти кращого знайдеш?

Олеся. А якже Семен, тіточко?

Катерина. Що, Семен? Що він там ніби в тебе закоханий, чи що, так чим же він може припобатись, той телепень?

Олеся. А він для мене кращий. Що мені з пана?

Катерина. Ти ще сьмієш рівняти свого Семена до Омелька! Викинь ти з голови того Семена, бо він тобі не пара.

Олеся (плаче). Чому не пара? Хиба-ж Омелько мені пара?

Катерина. Ах, дурна ти дурна! Хиба-ж не знаєш, що Омелько... Се-ж одна краса та розум, вчений, хороший, а яке серце, Господи! Здаєть ся, я на твоім місци здуріла-б від того щастя, щоб з ним побратись. Який він мені любий та милий! Коли-б ти так його кохала, як я кохаю!...

Олеся. От ідіть самі за Омелька, коли так його любите.

Катерина. Я люблю?... Ах, дурна ти дурна! Але чи знаєш же ти, як він тебе любить?

Олеся. А вас він ще більше любить. Він навіть завше говорив, що жити без вас не може.

Катерина. Ну, дивись, дурна дівка-

Олеся. Ага, дурна. А на різдво як приїхав, то не з вами тільки говорив і сидів? А ви знов і самі кажете, що так його кохаєте...

Катерина. Що ти плетеш? Тобі? Кому я казала?

Олеся. А мені-ж отсе зараз казали, хіба я не чула?

Катерина. Мовчи вже, годі!... (на бік). Що се я, справді, напелала неначе божевільна!

Олеся (цілує її в руки). Тіточко моя кохана, не віддавайте мене за Омелька! Не невольте мене! Не віддасте!

Катерина. Та геть собі! Яка я тобі тіточка, коли ти мене не слухаєш.

Олеся. Бачте, ви зараз і сердите ся. Яж вас завше слухаю і слухати-му, я все для вас зроблю, тільки не невольте мене тіточко! (цілує).

Катерина. Та ну, вже годі, ще-ж його нема... (на бік). Хай тільки приїде, той сама закохаєш ся, не журись! (виходить).

Олеся (зі сльозами). Господи, хоч би його там не пустили, або що! Що се за нещастя таке на мене! Про кого тільки й думаєш і гадаєш, того кажуть з голови викинь, а покохай другого, хоч він тобі й не рівня (іде в кімнату).

Сват (за дверима до Катерини). А коли не вірите, так самі побачите (виходить з мішком). Вже-ж Юдко не став би дурити. (Катерина входить).

Катерина. Та чи ви отсе правду кажете, чи ви недочули, тай самі не знаєте, що плетете?

Сват. От таке! Не дочув! Хйба-ж я глухий, чи що? (Олеся входить з кімнати).

Катерина. А то-ж не глухий? Ну, дивіть ся! Адже як той пень!

Олеся. Та що там таке?

Катерина. Адже кажуть — от, що Омелько має сьогодні приїхати.

Олеся (злякавшись). Ой, лишенько! Сьогодні?

Сват. Еге-ж. Що? зраділа?

Олеся. А відкіля-ж ви знаєте, дядьку?

Катерина. Та розкажіть бо добре, бо я аж серця в собі не чую, аж у голові завернуло ся. Господи, чи се-ж правда?

Сват. Та кажу вам, що не вспів я там кушити того мяса...

Катерина. Тай не кушили?

Сват. Та кушив! Онде маєте (показує на мішочок).

Олеся. Ну кажіть же, дядьку!

Сват. Ну, вийшов з того хутора на дорогу, дивлюсь, аж їде наш коваль Юдко, жид, по залізо чи що, їздив аж до губернії...

Катерина. Та ну-бо скорііше! Нащо мені той Юдко!

Сват. От він дігнав мене тай каже: „Ну, що ви, каже, мабуть і не сподіваєте ся свого панича, а от сьогодні певно й побачите”. Як, — кажу, сьогодні? Коли-ж він не писав, щоб напевне на який там день. — „Ну, а яж, каже, позавчора його бачив у місті, то він казав, що сьогодні має приїхати”.

Олеся. Ой Боже мій, що-ж се буде?

Сват. „Щей, каже, сказав, що його в наше село навчителем мають настановити”.

Катерина. Господі, невже-ж таке щастє!

Олеся. Так він же може бреше той Юдко.

Сват. Яж йому теж казав: „Тобі, кажу, і збрехати нічого не шкодить”. А він щей забожив ся: Щоб мені так, каже, жидом бути, як се правда, що я кажу! Я вже, каже, і вашого Ваня післав на стацію, бо їдучи коло млина побачив, каже, що він там з фурманкою збираєть ся до дому, то я, каже, й казав йому їхати”.

Катерина. Ось тобі!

Олеся. А мука?

Сват. А муку, бачте, Юдко, взяв на свій віз, так я ось з ним і приїхав. Десь він щей листа дав, чи записку від Омелька.

Катерина. Де-ж він той лист? Чомуж ви зразу не даєте, а розкажете про свого Юдка.

Сват (шукає). Та десь я його всадив, щой не найду, чи в кишеню, чи де?...

Олеся. Може за пазухою, пошукайте?

Сват. Нема щось?... де він згинув?

Катерина. Ну, дивись! Господи! Як же так, що-б я лист згубила! Давайте мені швидше, бо я й не знаю, що з вами зроблю, бити-му, далєбі, не витерплю!

Сват (шукає). От тобі зараз і бити за радісну вістку! Тай нащо вам той лист? Юдко казав, що й у листі, точнісенько усе те саме написано, що він казав, що, каже, сьогодні Омелько приїде, напевно, хоч би і в ночі (при остатних словах входить Семен).

Семен. Сьогодні, кажете, тее?... (Олеся шепче йому).

Катерина. Ох, головонько моя бідна, ну, що нам тепер робити? Чим же ми його приймати будемо? Нічо не наготовлено!

Олеся. Добре, що хоч вареників зготовила.

Сват. Вже-ж собі як знаєте, так і робіть. Готовте баль для Омелька, от що!

Семен. Еге-ж, звісно, мовляли.

Сват. А я ось пійду до коршми по мід (бере шапку). Стривайте, щось у шапці неначе шелєпає... Ось і той лист, тільки, що трохи помняв.

Катерина (вириває йому з рук). Давайте, побіжу зараз до дяка, хай прочитає...

Семен. Тіточко, тее... може би я, мовляли... розібрав?

Сват. А справді, нащо бігати до дяка.

Катерина. О вже-ж, та ти начитаєш!

Олеся. Та там, бачу не багато й написано, бо щось, здасть ся, невеличкий лист.

Катерина. Ну, то читайже! Але, бачу, поки ти дійдеш до ладу, то й назад вернулась би!

Семен. Тіточко, ви тее... не перебивайте, мовляли, бо воно, знаєте, нічого не вийде (читає по складам). — „Милая моя, дорогая мамонько”.

Катерина. Спинку мій! чи я тобі мамонька”.

Семен. Слухайте тее... „Ви не ожида... ожида...”

Сват. Се мабуть про Юдку, неінакше.

Катерина. Та цитьте-но з своїм Юдком!

Семен. . . . .не ожидаєте мене...”

Катерина. Що таке? Не ожидати його?

Олеся. Ох, коли-б се правда!

Катерина. Що-ж то він уже зовсім не приїде, чи що? (До Свата). Що-ж ви отсе наплели з своїм Юдком поганим, щоб він вам сказив ся!

Сват. Та мабуть там не так написано. Семене, ти подивись добре, та перешлябизуй...

Семен. Коли-ж тее... мовляли, дуже ялось покручено по вченому.

Сват. О вчений, що то семинар... (Катерина закрила йому рот).

Семен. .....не очідаєте...” Ага се значить, що ви його не чекаєте.

Катерина. Але-ж не чекаємо!... Давай сюди, бо ти, бачу, такого тут начитаєш...

Олеся. Дайте-ж йому розібрати, він же письмо знає...

Семен. Тіточко теє... не перебивайте. „А я рішите... ріши” „Щось ніби решето, чи що?”

Сват. Може нове решето вам купив на подарунок.

Семен. .....рішитель”...

Катерина. Ой щоб тобі з твоїм читанєм. От у тебе голова, то зовсім решето.

Семен. Стривайте! „Рішитель...” (приглядається) так, „рішитель” а на другім рядкові стоїть; „но приїду...” чи „не приїду”. Мабуть не приїде. „Через, через два дня”.

Сват. Позавчора, бачте, він бачив ся з Юдком.

Катерина. Та годі вже з тим Юдком! От покарав мене Господь!

Олеся. Так, отсе бачте, він перше сказав Юдкови, що хотів сьогодні приїхати, а отсе в письмі написав, що вже не приїде.

Семен. Ага не приїде... я так і читав, тільки щось там мовляли про решето, чи що, то вже я того не розберу.

Катерина. Чи вже усе?

Семен. Ні, ще капку. „Жду не дожду ся скорого свиданія з вами”. Щей підписав ся: „Ваш Омелян”.

Катерина. Що-ж се, Господи за нещастя таке. Невже-ж він таки зовсім забув на нас. От тобі вареники, от тобі телятинка. Для кого-ж я усе наготовила.

Сват. Не журить ся, самі поїмо.

Катерина. От одну мала потіху і тота пропала.

Наталка (вбігає). Мамочко, мамо, на згірочку їде Ваня з якимсь паном.

Усі. Де? де?

Катерина. В голові тобі покрутило ся.

Наталка. Як не вірите то самі подивіть ся! Просто сюди їдуть.

Катерина (дивить ся у вікно). Він, він, Омелько, сокіл мій ясний. Ох, що зі мною дієть ся, не стямлю ся від утіхи. Не зможу я свого серця вгамувати. — Побіжу на стрічу, що буде, то буде.

Конець I. дії.

(Завіса спадає).

ДІЯ II.

Таж сама хата.

Ваньо (вбігає і кидає подорожню одежу на лавку). От і приїхали слава тобі Господи! Отсе радість, для мами тай для усіх нас. Де-ж він? (вбігає за двері).

Омелько (входить). Слава Богу, дістав ся таки під рідню стелю. Справді, ся хата завше була для мене як рідня. Що то тепер мене чекає? Коло Катерини щось той старшій, не знати пощо, веть ся. Побачимо, яка то вона стала.

Ваньо (вносять з Катериною подорожні річи). Матусю ви не сподівали ся сьогодні Омелька?

Катерина. О, вже що несподіваний, то несподіваний.

Омелько. Хиба-ж ви не дістали мого листа?

Катерина. Та дістали, дістали, але якогось не розібрали добре.

Омелько, Ну, тепер все одно, коли я вже з вами. Здорові були, матусю, ще раз!

Катерина (цілуєть ся з ним). Здоров, мій голубе сизенький. Яка-ж я рада, Господи! (цілують ся).

Ваньо. Тепер, матусю, певно й не пізнали-б Омелька, як би де побачили ненароком.

Катерина. А хіба-ж би пізнала такого пана!

Омелько. Невже? Так пригляньте ся добре тай я на вас подивлю ся.

Наталка (вбігає з бубликами). Ой, бублики, мамо, бублики! Дядько привезли.

Катерина. (До Наталки). Поцілуй у руку! (Наталка цілує Омелька. Олеся входить і стає в кутку коло порога).

Омелько. Велика рости, Наталочко! У мене ще там є гостинці для вас, але там на возі.

Катерина (до Олесі). А ти-ж чого стоїш? Не можеш пана те-ж у руку поцілувати? (Олеся засоромивши ся хоче цілувати).

Омелько (не дає руки). Ні, Олесю, дай ми краще з тобою по братерськи привитаємо ся (цілують ся).

Катерина. Бач, так і вишняла губи до панського поцілунку. (Олеся відходить в кут).

Омелько. Нащо ви її соромите? Певно, рада, що побачили ся.

Катерина. А то-ж хіба не радувати ся? Та для мене сьогодні неначе свято яке велике, соколе ти мій ясний (цілує його в голову). А хто-ж там коло коня зістав ся?

Омелько. Та там старшій сват, вони все зроблять.

Ваньо. І Семен теж там. Вони зараз прийдуть (вибігає з Наталкою за двері).

Олеся (теж виходить).

Омелько. А я скоріше поспішав, щоб вас, матусю швидше побачити.

Катерина. От спасибі, що не забув, не гордуєш мною, хоч і виїшов на пана. Вже ти, слухай, вибач, що я на тебе кажу ти, не гнівайся.

Омелько. За кого-ж ви мене маєте? Нехай мене Бог покарає, коли я вас перестану любити колинебудь (цілує її). Хиба-ж ви не бачите, що я не всів скінчити екзамену, зараз і поїхав до вас, та щей приїхав не на короткий час, а на довго — на завше. Мені нічого не треба було, тільки щоб з вами скоріше побачити ся, матусю...

Катерина. Ой, серце моє! Він усе таки мене матусею зве.

Омелько. Воно, й справді, мені самому навіть якогось трохи дивно називати вас матусею, чи воно тим, що давно не говорив з вами, чи тим що ви молоді, щоб вас матусею звати а я от як бачите... (сміючись) вже молодець не аби який, дійшов до літ, може й вас дігнав.

Катерина. І, де там! Та називай собі мене, як тобі до вподоби, хиба гнівати-мусь, чи що? Чейже може не забув. яке моє імя?

Омелько. То невже-ж так і дозволите звати себе Катериною?

Катерина. А що-ж, хйба-ж я тобі справді мати, чи що? Спасибі, кажу, що хоч згадав про мене.

Омелько. І не гріх вам, Катерино, про мене думати оттаке? Я вам кажу, що мені директор давав і не одно далеко краще і користнійше місце, як в нашім селі, але я не захотів. „Нікуди, кажу, не хочу й не пійду, хоч ви мене озолотить, тільки до своїх, бо у мене, кажу, там все одно. що своя хата, своя родина, свої люди, всі мене знають (Наталка входить).

Катерина. А вже-ж, що так. І знають і люблять.

Омелько. Та й яж вас усіх люблю, як своїх рідних, а найбільше вас, Катерино, (цілує її, вона соромить ся, Олесья хитро сьмієть ся до неї) та вашу хату, ваших дітей. Наталко, сестричко моя! (цілує її). Бач яка велика виросла. А що-ж, читати учиш ся?

Наталка. Учу ся, дядечку, а тепер ви мене поучите.

Катерина. Адже сядуть часом з Олеською або з Ванею, та плакають — плакають, усе бе та мє, тільки й чуєш, що бечать неначе ті ягнята, а нічого не вдіють своїми коловатими язиками.

Ваньо. Мамо, нащо-ж ви стидасте мене перед Омельком, коли-ж мені й дяк завжди каже, що я добре читаю.

Омелько. О, тебе, я знаю, ти-ж ще у покійного учителя вчив ся.

Катерина. Та вже там, бачу, їх учіння? Олеська теж трохи научила ся. бо, каже, соромно перед Омельком, що я, каже, нічого не знаю.

Омелько. Молодець Олеся! Яж завше говорив вам, що з неї хват дівка, на все село.

Катерина (моргаючи на Олесю). Вона добра дівчина й мене слухає, каже: „все, все для вас зроблю”. Ну, Олесю, дай от гостеві пообідати з дороги! Омельку, сїдай, голубчику, до стола.

Омелько. Почекайте, дайте ще перше розглянути ся, як ви тут живете, господарюєте.

Катерина. І вже бачу, які з нас господарі! От баби бабамп. А чоловіка тільки й є, що от Ваня. А що він почне, яка в йому сила?

Омелько (до Ваня). Стривай, голубчику, тепер обидва будемо господарювати! Я тобі поможу.

Ваньо. Мені дядько помагали. Тепер от уже якпійсь час і зовсім у нас живуть, то мені лекше.

Омелько. Який дядько?

Катерина. Та мій же сват.

Омелько. Ага... А ви-ж кажете, що у вас нема чоловіка? (Катерина бентежить ся).

Ваньо. А то часом Семен прийде, як яка робота труднійша трапить ся, то теж поможе, або хоч дорадить.

Олеся. Він таки частенько нам помагає.

Омелько. Спасибі йому. Я його дуже люблю, бо й він до мене завше такий щирий. От і тепер вийшов зустрічати мене.

Олеся. Він завше споминає: „коли-ж, каже, Омелько приїдуть?”

Катерина. Добрий собі парубок, хоч там не-велике що.

Омелько (сідає коло стола). Е, не кажіть таке, Катерино. Він варт, що-б його похвалити. (Олеся готує на стіл). Я кажу, щаслива буде та дівчина, (дивлячи ся на Олеся) котра вийде за Семена.

Катерина. Ех, як би тільки йому язика приточити, або хоч підрізати. а то неначе він там у його пришитий. Як почне балакати, то неначе той кінь, що заціпив за колоду, тай стоїть: пручаєть ся, пручаєть, а все на місці.

Омелько. Невимовний, то правда, але-ж...

Катерина. Здаєть ся впенав ся-б, поки він слово скаже.

Омелько. Та се байдуже. Катерино. Він не буде ні попом, ні дяком. Але-ж за те в нього серце золоте.

Олеся. А що, тіточко, бачите, й Омелько те-ж кажуть, що Семен добрий парубок, а ви все на мене, що ніби то я дурна й нічого не розумію.

Катерина. Богато ти там розумієш!

Сват (входить з Семеном). Діждали ся, таки слава тобі Господи! От тобі і вихованець, Катерино! тріпає її по плечу). Бач, який хороший! Вже мабуть тепер і дивити ся ні на кого не схочеш. (До Омеляка). Як же ти там поживав собі, пане Омеляне?

Омелько. Нічого собі. (входять гості).

Гість I. Здорові, пане учителю.

Гість II. Як ся маєте? Спасибі, що нас не забуваєте, що приїхали таки до нас.

Омелько. Здорові, здорові, сусіди добрі! Не то, що вас не забуваю, а от і зовсім до вас приїхав. (цілують ся).

Гість I. Таки справді?

Гість II. А ми тут таки частенько собі говорили, що як наш Омелько виучить ся, то вже будемо мати свого учителя.

Катерина. Звісно, таки воно, мовляли, що свій, то не чужий.

Омелько (до гостей). Сідайте-ж ось за стіл. (сідають). Семене а ти чого стоїш?

Семен. Та я, звісно, от... стою, мовляли.

Катерина. Так сідайте-ж уже всі, а я ось підутай меду доброго пошукаю для таких гостей. Олесько, став там на стіл усе, що успіли наготовити. (виходить, Олеся подає).

Омелько. Семене, сідай разом зі мною.

Семен. Гес... ніби-то... Хиба-ж я вам рівня?

Омелько. Та не говори — бо ти, слухай, зі мною, як з паном! Кажи на мене „ти“, як і я на тебе. Сідай!

Семен (сідаючи коло Омеляка). Та воно звісно, я тебе дуже люблю! (цілують ся).

Омелько (хитро). Тільки мене одного, а більше нікого?

Семен. Та чому-ж?... Я що-ж?... (дивить ся скоса на Олесю). Мовляли, чи люблю... я звісно...

Гість I. Ну, що той Семен, як почне говорити, то мене завше аж сьміх бере.

Гість II. Що-ж, а я люблю так, бодай нікого язиком не скривдить.

Олеся. Де там скривдити? він допомогти кождому готов від щирого серця. (Діти лізуть до стола вона до їх по тихеньку). Не лізьте, ось я вам дам їсти. (Ставляє їм миску осібно на лавці).

Катерина (входить з фляшками). Свату, а ви-ж чому не сідаєте до стола.

Сват. Та вже хай там так. Я ось-де коло дітей.

Катерина. Тепер частувати-му гостей. Омельку, може й ти вже щити научив ся?

Сват. О, вчений! Що-то семенарія! Ого!

Омелько. Хоч то воно в семинарії того не учать, але з вами, Катерино, то хіба й вишу для приїзду.

Катерина. Не-вже? Ну, то тобі перша чарка. (наливає). Дай же нам Боже, що-б ми зажили, як у небі, що-б тобі щастє річкою текло, та ще знаєш чого я тобі пожелаю? Що-б тобі Бог дав таку жінку, що-б, аж не знаю що й сказати.

Омелько. Тільки що-б любила мене, а більше мені нічого й не треба.

Катерина. Що-б любила, як я тебе люблю, та доглядала! (дає йому чарку).

Омелько. Та шійте-ж ви перші, коли мені такого добра бажаєте.

Катерина. Ну, здоров же будь! (пє й йому наливає).

Омелько. Поздоров Боже! (бере чарку). Що-б любила й доглядала так, як ви мене любите й доглядаєте! (пє). О, добрий мід! (наливає Семенови).

Катерина. Е, нічого нічого. Се тим, що ти ніколи не пєш... Олесько, сїдай і ти он там коло Омелька рядком.

Олеся. Тіточко, так мені коло печі треба. (Соромить ся).

Катерина. Ну, ну, іди, сїдай! Я й сама зроблю, що треба, (веде її за стіл до Омелька). Вона частенько тебе споминала та виглядала.

Омелько. Ага... А ви-ж Катерино, чому не сїдаєте? То краще ви сїдайте оттут, коло мене, а Оленя молодша, то вона поклопоче коло стола та коло печі. (Олеся встає).

Катерина. Та чого там, сидіть, як сидіте! Моє місце ось-де, коло свата. Закусуйте от та вишійте ще! (пють і закусують).

Омелько (встає на бік). Щось вона дуже коло того свата.

Гість I. От, Катерино, чи думала ти коли, що з Омелька буде така голова?

Гість II. А вже, що голова, то голова!

Сват. Ого! Що то семинарія!

Катерина. Та всі-ж завше, навіть змалку, хвалили Омелька, що він дуже розумний.

Сват. О, розумний тай вчений! Що то! Ого!

Катерина. Як ще він ходив до школи, то бувало й хлопці говорять: „У вашого, каже, Омелька то навіть і язык не так якось зроблений, як у всіх“. Тай почнуть бувало оглядати язики; як котрий висолопить, то у його як та лопата, широкий та грубий, а мій Омелько, як покаже, то у його такий тоненький, гострісенький, чисто як та швапючка. То я бувало їм і кажу: „Через те-ж то він, кажу, й розумнійший від вас, йолуши!

Сват. О, розумний! Що то семенаря.

Омелько (сьміючи ся). Ой, бодай вас, Катерино, як ви все памятаєте!

Катерина. Ти не гнівай ся, Омелечку, що я про тебе розказую.

Омелько. Хоба-ж я жартів не розумію? Сідайте-ж ось-де!

Катерина. Нехай після, частуй там гостей! А я тут, біля свата...

Омелько (на бік). Нещастя з тим сватом (Наталка з Олесею показують одна другій язики в куточку, Катерина їх розганяє).

Наталка. Ха-ха-ха! Мамо, мамо, у Олеськи язык зовсім, як лопата! (сьміх).

Сват. Бач уже й догляділа!

Олеся (до Наталки). А у тебе ще грубший, хоч ти й мала (тікає в кімнату).

Катерина. От через те то ви й дурні, хіба сього й так, без язиків не було?

Олеся (коло дверей). Мабуть ще хтось іде.

Дяк (трохи п'яний входить з хлопчиками). Опождали на трапезу, але-ж хазяйка, думаю, надгородить, коли заслужимо. Ну, скубенти мої, засьпіваєм малу славословію! В шеренгу! Та дивіть ся на мою палку! (співають).

Радуй ся, учителю, слава тобі!

Радуй ся просьвітителю, слава тобі!

Радуй ся прекрасний
Наш місяченьку ясний
Радуй ся, слава тобі! } два рази.

Ми тебе ожидали, вчителю наш!

Вельми тебе жадали, — просвьітїти нас!

Радуй ся, прекрасний і т. д.

Сонечко те у небі, сьвітїш всїм нам,

Ти же просьвіту можеш дати всїм нам.

Радуй ся прекрасний і т. д.

(Олеся почувши пісню виходить з кімнати).

Катерина. (сьміючи ся). Що се, пане дяче, акафіста, чи що прийшли сьпівати, що все радуй ся та радуй ся?

Дяк. Ні, се не акафіст, бо акафіст тільки до сьвятих сьпіваєть ся, а се малая славословія на привітствіє нашому великому учителю і темних просьвітителю пану Омеляну Трохимовичу. (підходить до стола). Благоденствениаго і мирнаго житія пану Омеляну!... А як не шкода, то... налійте чарку меду.

Омелько. Здоров, пане дяче. Не гнівайте ся, що не називаю вас по іменн, бо й не знаю ще навіть, як вас величати.

Дяк. Харлампій Калістратович, пане Омеляне.

Наталка. Як, як кажете? (сьмієть ся).

Сват (до себе). Щось вже збрехав, здаєть ся.

Дяк (до свата). Харлампій, кажу. Ви, певно, не чули такого імення бо воно простим людям не даєть ся.

Катерина. Якого там ще Хворлапа видумали? Харко — от і годі! А то ще якось там Хворлапий.

Дяк. Катерино мученице, ти завше мене обиджаєш, а от як я прошу заспокоєнія для душі моєї, то ніколи не даси.

Катерина. Дай там йому Омельку, чарку.

Омелько (наливає). Так ви мабуть ще недавно поступили в наш приход?

Дяк (не). Пятій місяць тутечка обрітаю ся, аки во тьмі кромішної.

Катерина. Хиба вам у нас не добре, що кажете у якійсь там тьмі?

Дяк. Ні, се вже бачите, така пословиця.

Омелько. Ну, то сідайте-ж, будемо знайомити ся.

Дяк (сідає). Спасибі! Вже як кажуть, так і правда, що день на день не попаде. Чп вірите мені, пане учителю, сьогодні такий день вдав ся, що з самого рана, аж до сєї щасливої години, що вас оглядаю, чарки горівки в вічи не бачив!

Сват. А де-ж би ти його бачив, нашого Омелька, коли й сам ще недавно до нас настав?

Дяк. Горівки, кажу, не бачив!

Гість І. Ну, се, скажім по правді, може й брехня.

Катерина (до дяка). То ще хочете? (наливає).

Дяк. Правда, як то каже пословиця, що середя на п'ятницю непохожа. (пе).

Омелько. Якись у вас все пословиці чудні. Де ви їх понаучували ся?

Дяк. Се все моя робота, пане учителю. Що-ж, знаєте, нічого робити тут між темним народом — от, сидиш собі, мовляв, аки во тьмі кромішної, та пословиці видумуєш. А як перепаде, знаєте, чарчина-друга, то й випеш для утіхи со скрежетом зубов і со воздыханієм, як то каже пословиця. Ох-ох!

Катерина. Та не зітхайте вже так, нате! (дає чарку).

Омелько (до дяка). Може, слухайте і та „славословія”, що ви отсе сьпівали, теж вашої роботи?

Дяк. Моєї, моєї. А ви думали, що я її з книжки взяв? Я з голови, з голови.

Омелько. А нічого таки заспівали. А отсе, значить, мої ученики будуть?

Дяк. Скубенти, скубенти. О, вони у мене молодці! Вони, хоч ти їм чорт зна що скажи співати, — переспівають.

Омелько. Слухайте, Катерино, дайте там щонебудь хлопцям за співанє!

Катерина. Натє ось по варенику, щоб любили та шанували нового учителя. (Хлопці сїдають і їдять. Катерина їде в кімнату і вишихає Олесю до стола, вона сїдає коло Семена).

Дяк. Бачите, голодранці, щей вареників дістали. Ну, чолом в землю возблагодаріте.

Омелько. Старайте ся, хлопці, учіте ся! І я колись таким був, а тепер — бачите!

Дяк. Ти вже не гнівай ся, пане Омеляне, що ми нехорошо співаємо.

Омелько. Так чого-ж? Я усякі співи люблю.

Дяк. Ні, я знаю, що ви ще не так умієте співати, бо ви вчені.

Сват. О, вчений! Що то семинарія!

Дяк. Ви тут і наших дівчат та хлопців понаучували таких пісень, що тут ніхто й не знав. А як довше поживете, то єще понаучуєте.

Омелько. А справді не позабували? Олесю, памятаєш ще якунебудь?

Олеся. Або чому-ж би ні? Памятаю де-яку.

Семен. Вона й мені... звісно, кажете: чи любить?... співала таки...

Омелько. Бач, щей другим приспівує. А ну-но, давай пригадаємо, Олесю. (співають: Омелько, Олеся, Семен).

- 1). Там на горі крута вежа,
Там бiстро тече вода,
Там дiвця, красавця } два рази.
Хороша i молода.
- 2). У нас дiвки всi хорошi,
Коси з довгим волосом,
Очи гарнi, брови чорнi, } два рази.
Личко як кров з молоком.
- 3). Як дiвчина усмихнеться,
На серденьку чистий рай,
Як погляне, — серце вяне, } два рази
А за ласку все вiдай.

Дяк. Чудесно, чудесно!

Сват. Ого! що то семінарія.

Катерина (до дяка). А вжеж, не по вашому,
пане Хворолапій, чи як вас там.

Дяк. Харлампій — а вона Хворолапій!

Сват. Чисто хворолапій!

Гість I. Тай голос-же у вас, пане учителю!

Гість II. От би нам такого дяка!

Сват. О, вчений, вчений!

Дяк. Ну, бачите, що инше пісні співати, а що
инше стихирі та канони та кондаки.

Катерина. А Олеська, Олеська бач як старається
за Омельком! (Олеся тікає від стола).

Дяк. О, Олена хвацька дівка, чисто та Єлена Прекрасна, як то каже пословиця. Вона й мені дуже вподобала ся, тільки вона мені ніколи не піднесе чарку горівки, а з її рук то я, здаєть ся, й бочку випив би, не то що чарку.

Гість II. Бач, губа смак знає, хоч він, мовля-ли, й хвороланий.

Дяк. Харлампій, кажу! От, темнота! Хоч ти в нього вистріль, а він все своє.

Омелько. Та вже там не гнівайте ся, дяче. На-те ось вишійте, коли є охота, за здоровле Олени Прекрасної!

Дяк (взявши чарку, підходить до Олесі). О, за Єлену Прекрасну то я й не просячи вишю, але з вами, пане учителю.

Омелько. Ну, добре, коли вже пити, то пити (пють).

Дяк (лізе до Олесі). Ой, ти, Єлено Прекрасна!

Олеся (тікаючи). Господи, от знов пристане отой п'яниця, що й не відчепиш ся.

Омелько (встає). Катерино, чомуж ви там десь сидите, неначе чужа? Чи ви сердите ся на мене?

Катерина. Так чогож я маю сердити ся, колиж я така рада щой Господи! Ми ось з сватом випємо за твоє здоровле. Сваточку, бачите, який у мене сьогодні празник? Будьмо здорові! (пе зі сватом).

Омелько. А все з тим сватом!

Сват. Дай Боже, дай Боже Омелькови! Що то семинарія!

Дяк. Ну, скубенти мої! Поїли вареники? Так тепер-же за вареники повинні заспівати своєму учителеви многая літа. Беріть по партесному! Знаєте як співаєть ся партесне? Де мені співати, там ви мовчіть, ані чпчирк!

(співають).

1) Хор: Многа літа, Омелян!

Дяк (сольо). Многа літа, ти наш пан!

Хор. Многа літа, многая літа
Пан Омелян! } два рази.

2). Весели ся, Омелян!

Будь щасливий, ти наш пан!!

Многа літа, многая і т. д. } два рази.

3). Будь здоров, наш Омелян!

До „свиданія”, наш пан!

Многа літа, многая і т. д. } два рази.

(скінчивши, виходять, Катерина крадькома показує Олесі, щоби сіла коло стола, вона сідає).

Омелько. Кудиж ви, пане дяче?

Дяк (провадить хлопців). Я нікуди од вас та од меду. Я тільки їх випроваджу. Ну, йдіть, мої скубенти, побігайте там собі а потім я вас ще покличу на славословію, як будемо відходити. (Вертаєть ся до стола).

Омелько. Катерино, та сїдайте-ж, кажу, осьде з нами! Семене, голубчику, пусти їх на своє місце!

(Семен хоче вставати).

Катерина. Та кажу-ж тобі, не зважай ти на мене. Моє місце осьде, коло стареньких. Вже й горівки мабуть нема, чи що? Пійти, пошукати, тай закуски прикинути. Свате! (виходить в кімнату з мискою).

Сват. Го! (іде за Катериною).

Омелько (відходить з Олесею на бік). Олесею, слухай, чого се тіточка не хочуть сїдати коло мене? Нїби цурають ся мене, а все тільки з тим сватом. Чи вони сердять ся, чи у них що инше на думці?

Олеся. Хибаж я знаю?

Омелько. Може що знаєш, то скажи, бо у мене щось так погано на душі, що я й не знаю, здаєть ся, ніколи так не було!

Олеся. Сват, як віддали дочку за між, то стали дуже нудьгувати, все, бувало, ходили до нас, а тіточка казали, щоби вони вже й жили з нами.

Омелько (з насмїшкою). Залицяють ся, чи що?

Олеся. А хто їх знає? Тіточка іноді й кажуть, нїби жартуючи: нам, свату, годило ся-б й побратись.

Омелько. Бач, знайшли собі пару! Ех, краще-б було й не приїжджати! (виходить на двір без шапки. Діти теж виходять).

Дяк. Що се ти, Олено Прекрасна, так зашептала ся дуже з паном?

Олеся. А вам що до мене?

Дяк. Мені, кажеш, що до тебе? Хіба я вже й тобі не пара? (залицяєть ся, гості сьміють ся).

Сват (виходить з кімнати). Дивись! Закрив очі окулярами тай думає, що вже й стиду не буде.

Олеся (відштовхуючи дяка). Та геть собі. Вже знов залицяти ся хочете?

Семен (до дяка). Тее... як воно... чуєте.

Дяк. Єлено Прекрасна, ти мені не віриш? А я тобі правду кажу, — от як я Харлампій Калістратович, що як би ти була дяком, а я на твоїм місци Єленою Прекрасною, то я тебе полюбив би, далєбі полюбив би. А ти мене не хочеш.

Олеся. Та хто вас полюбить? Подивіть ся тільки на себе.

Гість І. (сьміючись). Онде зеркальце висить!

Дяк. Щож мені дивити ся? Я й так знаю, що я теж пан, та щей з діда-прадіда, не то що з якого там пастуха. (показує на Семена).

Семен (кашляє). Тее... слухайте...

Олеся. Не дуже похваляйте ся своїм панством, бо я воліла би бути за пастухом, ніж за таким паном! (виходить за двері, Семен за нею).

Гість І. (сьміючи ся). Що, пане дяче, чи там, пане Харалапію? Сказала як відрізала! (виходить помало).

Сват. Чисто як відрізала! Ого, вона така, вона може!

Дяк (сїдає коло стола, схиливши голову на колїна). О, щоб її так порїзало!

Катерина (входить з кімнати вбрана). От тобі й на! Несу мід, а гостей нема. Де вони? Деж Омелько?

Гість II. Мабуть виїшли прохолодити ся та побалакати на двір, бо воно й справді, ніт проймає. Пійду й я та покличу. (виходить).

Катерина (коло вікна). Він з Олеською... (заздрісно, до себе). Бач, як любенько стоять та воркують!... Вже й про Семена забула. Нехай... нехай побалакають собі, може вони й добалакають ся до чого... Я рада, дуже рада!... Сваточку, ви раді? Скажіть: раді? (трясе його за плечі).

Сват. Радий... радий... Та що се з вами?

Дяк піднявши голову). А от я дуже не радий!...

Катерина. Ох, Господи! сей ідол ще тут. А я й не бачила...

Дяк (вставши. до Катерини). Катерино мученице, не мучте ви мене! не щипайте мого серця на шматочки.

Катерина. Та хто вас там мучить? Здурів зовсім, чи що?

Сват. Авжеж здурів! Так тобі тут хвостом молот коло Олеськи, що вона аж втікла.

Катерина. Чого хвостом молот?

Дяк. Се вже суєсловіє, Катерино мученице. Ніяким я хвостом не молот, бо я не собака. Я ізя-

вив Єлені Прекрасній свої всі вождеління а вона мене пастухом назвала.

Катерина. Добре зробила. А як ще при мені будете, кат зна що плести, то я вам от при людях такого сорому нароблю, що ви й не будете знати, котрим вікном втікати!

Дяк (з просьбою). Катерино мученице, на що ви бажаєте моєї погібелі? Я не хочу вашої Олени! На що вона мені?

Катерина. Колиж не хочете себе погубити, то не спомінайте мені ніколи про се! Чуєте?

Дяк. Чую! чую! Ви так кричите, що не тільки я, але й посторонні лиця чують (сідає).

Омелько (входить смутний з Семеном). Так то, так, Семене! Серце іноді й само не знає чого хоче.

Семен. Не знає, кажете?

Дяк. Ах, не знає, не знає!

Катерина. Що се ти, Омельку, неначе засмутив ся? Заспівав би краще.

Омелько. Хай вам сват заспіває.

Катерина. Отсеж як раз! Деж та Олеся?

Дяк. Семене, заспівай яку пісню, або веселу, або таку, щоб аж сльози потекли!

(входить Ваньо і Наталка).

Семен. Та я теє... а щож, мовляли, я ніколи й не співаю.

Дяк. Як то ні? А там коло ставка вечером, памятаєш, з Єленою Прекрасною? Я вас підслухав!

Ваньо. Правда, правда, вони частенько співають.

Наталка. І я чула нераз, як вони виспівують у двох. (входить Олеся).

Дяк. Ага, а при людях, то стидують ся?

Семен. Чого, мовляли, стидати ся? Олесю, теє... заспіваймо! Може й Омелько pomoже! (співають).

Хор.

- 1). Ой там за гори
Їдуть мазурі,
Їде, їде мазурочок,
Везе, везе мні віночок,
Віночок золотий 2. } два рази.
- 2). Прийшли паничі
Серед темної ночі
Брязк, стук в віконечко
Вийди, вийди паняночко,
Дай коням води 2. } два рази.
- 3). Годі мені встать
Коням води дать,
Бо матуся заказала,
Щоб я хлопців не кохала
Мати бою ся 2. } два рази.

Катерина. Деж наші гості?

Олеся. Пійшли до дому.

Катерина. А я навмисне принесла ще меду.

Дяк. От би з нової бутылочки за „всеобщее благоденствіе”.

Катерина. Потривайте, я ось сватови дам, бо вони, либонь, одну чарку й випили. (дає сватови).

Сват. От спасибі, Катерино! Ти знаєш, що я до тебе такий щирий завше! (це).

Омелько (до себе). Гляди, щоб тога щирість тобі на зле не вийшла!

Дяк. І я теж щирий, щой Господи!

Олеся. Наливайте там дякови, хіба не чуєте як приговорює?

Дяк. От, спасибі, Олено Прекрасна.

Катерина. Слухайте, дяче, з вас був би собі чоловік нічого, колиб не та горівка. (наливає). Нащо її стільки пете?

Дяк (це). Для утіхи, Катерино мучинице, для утіхи!

Омелько. І мені дайте, Катерино. Буду шти для утіхи за ваше з сватом здоровле. (до себе). Щоб йому краще було на безголове! (це).

Дяк. Охо-хо-хо! Одно лиш огорченіє а утіхи ніякої. Нещасний я вродив ся, нещасний і умру. Чую, що загубив свою душу і не можу тепер ніяк її найти. О, горе, горе мені велике!

Олеся. Ішлиб ви, дяче, краще до дому, бо ще й заснете тут!

Дяк. Єлено Прекрасна! На щож ти мене виганяєш? А чомуж ти Семена не виженеш?

Катерина. Бо й справді заснете, або ще й заплачете. Щось таке сумне почали говорити, що аж мого Омелька неначе засмутили.

Омелько (сміючи ся гірко). Я... я веселий, я ще розвесело ся! (не).

Дяк (до Катерини). А вам все бажаєть ся веселитись. Ех, молодця з вас, Катерино мученице! Дарма, що вдова!

Катерина. Ну, то щож, що вдова? Певно, за молодими бігати не будемо, а старенькі то може щей не погордишб! Сваточку, як ви думаєте?

Сват. Що й казати! Молодиця, мов на окропі. Як вона коло мене сяде, то, чуєте, дяче, у мене самого аж щось за шкурою подряпає, далєбі.

Омелько (на бік). Ой, я тебе подряпаю, глухий чорте!

Катерина. Омельку, чого ти неначе справді засмутив ся?

Омелько. Я... я нічого. Ви на мене не зважайте. Катерино... Я дуже радий (на бік). Діждав ся радості!

Дяк. Стривайте, Катерино, ми його зараз розвеселимо. (іде до дверей). Гей, хлопці! Нема?... Скубенти! Ог тобі й скубенти! Повтікали голодранці! Треба пійти пошукати. (виходить).

Сват. На біса нам твоїх скубентів! Нам і без скубентів весело, — правда, Катерино?

Катерина. Весело, сваточку! Мені й так з вами весело, а тепер то ще більше. (говорить з сватом).

Омелько. Семене, налій мені чарку, та міцної! (Семен наливає, він пє). Щоб нічого не чути й не бачити.

Ваньо (до Наталки). Знов пє! (Олеся з Семеном шепчуть, дивлячи ся на Омелька, дивують ся).

Сват (до Катерини). Бач, он молоді, як воркують в парочці. — Олеська з Семеном; хоч би нам з тобою у них певчити ся.

Омелько (до себе). Я тебе научу, що ти ще раком відси полізеш!

Катерина. Слухай, Омельку, щось тобі не добре, чи що? Може мід тобі шкодить, то краще вже не пий.

Омелько. Е, дарма! Семене, наливай! (пє).

Катерина (до Семена). Семене, чи тут без мене що стало ся? Чи він тобі що казав?

Семен. Та яж, тіточко... хто його зна? Бачте, він приїхав, значить... ну, звісно, як до дому приїхав...

Катерина. Ну, та приїхав, приїхав!

Семен. Ну, певно, думав, що воно, мовляти, все добре, а воно... хто його зна?... Тут ніби й сват... А він був такий радий, такий радий... От його мабуть, за серце ухопило...

Катерина. Ох, щоб тебе так за язик ухопило, телепню!

Омелько. Семене, братчику мій, ходім звідси! Тут і тебе, бачу, зневажають. Веди мене до себе, друже мій! (встають).

Катерина. Як-то? З моєї хати йти до чужих людей? Щож то я вже гірша від отсього безязиного?

Семен (піддержуючи Омелька). Тіточко, теє... не торбуйте ся! Він прийде, як йому полекшає...

Омелько. Веди мене, веди куди хочеш, щоб мої очі не бачили їх й уха не чули про них!

Катерина. Та що ти тут почув чи побачив таке? Опамятай ся!

Омелько. Ідімо, ідімо відсіль, бо я не витримаю, а краще в Сибір, краще на каторгу! (виходить).

Семен (виходить теж). Заспокій ся, голубчику!

Сват. Ха-ха-ха! От розносило його! Люблю таких, їй Богу! Веселий та вчений! О вчений!

Катерина (паде на лавку). Щож се таке? Чи се мені сниться, чи що? Не вспів приїхати, вже й вшив ся до нестям! Ще й когось бити хоче, свата чи що? От тобі вчений!

Сват. О, вчений! Вже там що хочете собі кажіть, а він вчений. Ого! Що то таке адукація! Семинарія!

Катерина. О, Господи! Аж не можу опам'ятати ся! Гей, Ваню, чуєш, чи він може ще де в коршмі шив, чи що, як ви сюди їхали?

Ваньо. Мамо, та деж таки, щоб Омелько по коршмах пив? Хибаж ви його не знаєте?

Катерина. Ох-ох-ох! От які добрі діти. Ось тобі потіха з вас! Годуй вас, доглядай, убивай ся над вами, щоб на люди вивести, а замість тієї потіхи, сорому на ціле життя набереш ся! О, всі ви однакові! (До Ваня). І ти такий самий будеш, але я тебе вбю, як почнеш пити! (Олеся виглядає вікном і знов сїдає).

Ваньо. Та чого ви, матусю, на мене? Хибаж я хоч слово коли сказав або зробив що недобре? (плаче). Чим же я винен?

Наталка (починає плакати). Ой, мені шкода Ваня й Омелька шкода.

Катерина. Ось я тебе віником пошкодою, то ти у мене поплачеш! (Наталка ще дужче плаче). А ти, Олено Прекрасна! Бач, сидить собі панею! Тобі, бачу, все одно, хоч би тут хата горіла. І за столом теж мовчала, неначе їй хто рота зашив. Деб утішити, ласкаве слово промовити до панича, — вона мовчить, мов той пень! До Семена то у тебе язик розв'яжуть ся! Через тебе й Омелько став пити з горя, що ти все з тим телепеньом женихав ся!

Олеся. Щож, хиба Семен буде оттак пити та кричати?

Катерина. Поговори, поговори мені! Покричи ще ти на матір! Така то слухняність!

Олеся. Хибаж я не слухаю? (плаче).

Катерина. От, діждала сьвята! Ждала, ждала того дня, як якої радості от і діждала на свою голову! (плаче, за нею всі ще дужше).

Сват. Ха-ха-ха! От заспівали!

Дяк (з хлопцями в дверях співають).

„Многа літа” і т. д.

Конець II. дії.

(Завіса поволи спадає).

Д І Я ІІІ.

Правобіч хата Катерини з садком, коло садка під плетом лавка і стіл.
Катерина стоїть в дверях хати, Олеся біля неї.

Катерина. Я думала, що хоч в вечір Омелько прийде до дому, а він мусів знов пійти до того Семена. Господи, яка я нещасна!

Олеся (бере відра). Тіточко, я побіжу по воду, то може його побачу.

Катерина. Біжи, біжи. Як він там, то скажи йому, щоби прийшов, проси, в руку цілуй! (Олеся відходить). Бо я вже не знаю, що робити, що їй порадити. (відходить в хату).

Сват (виходить з Ваньом і з Наталкою з за хати, сідає на лавці, скинувши шапку). Фу! Ледво що до холодочку додбав. Вже й вечір, а все таки парить. (Наталка з Ваньом показують мячик (бальон)). Ну, вжеж і іграшок понавозив вам дядько Омелян! Що се у тебе таке? Неначе яблуко.

Наталка. Се, вони казали, мячик якийсь. Ось подивіть ся. (дає сватови).

Сват. Що воно за манячик? Щось неначе та порхавка, що після дощу росте. (сідає на лавці).

Ваньо. Воно надуте, бачите.

Сват. Надуте? (нюхає). Алеж і смердить, хай йому враг! Із чого воно зроблене? (душить).

Наталка. Ой, не роздусіть! Давайте!

Сват. Дурна, хібаж воно роздусить ся? Його й об землю не розібеш. Ось подиви ся. (бе міцно мячиком об землю: він котить ся за куліс. Ваньо з Наталкою за ним). І! як стрибнуло, неначе шалене! Ну, тепер шукайте його там... Що, найшли?

Ваньо, Наталка (з плачем зза куліс). Ні, нема!

Сват. Ох, усе то панські видри-мудри. Пійти самому пошукати, та ще зайти й до Семена, побачити, що там Омелько робить, що й не почував дома. Що се з ним поробило ся? Олеська каже, що він і на мене якусь злість має. Та я і сам ніби трохи запримітив. Се буде діло погане, бо через нього то й Катерина буде казати ся на мене, а тоді й моя думка пропаде пропадом... Ех, гарна молодиця, а через того Омелька, мабуть вграчу її. Чудний він якийсь, хоч і вчений. А! вчений, вчений. Що то семенарія! (відходить).

Олеся (іде з відрами зза хати й стає коло лавки). Ой, якже парно! аж сорочка пристала.

Катерина (виходить з хати). А що, вже збігала? Нікого не бачила?

Олеся. Ні, не видко нікого. Навмісне ішла з водою коло Семенової хати, по-під вікна, чи не вийде, — дета! Ні його, ні Семена, тільки от сват пійшов мабуть туди.

Катерина (сїдає на лавку). Господи, що таки з ним подіялось!? Вже не знаю, що й думать, що й робить! Чи мені наврочено, чи мені його зачару-

вадь яка нечиста мати? Чи він уже сам розум стратив?

Олеся. Може, борони Боже, від тієї науки перевернуло ся йому у голові?

Катерина. Ні, се не від науки, се від горівки.

Олеся. Впж його бачили сьогодні. Що він вам казав?

Катерина. Та що казав? — Нічого не казав, навіть мені в очи не глянув. Чи він сердить ся, чи йому встид, хто його знає? А тепер пішов з Семеном у поле тай не йде, неначе боїть ся людям на очи показатись.

Олеся. Певно соромить ся. На що ви його вчора так напоїли?

Катерина (сердито). Я напоїла? Ні, ти мені скажи краще, з чого він так зразу пити почав? Чи не через тебе часом?!

Олеся. Оттакої! Хибаж я чим винна?

Катерина. Я й учора казала й сьогодні кажу, що він через те так розлютив ся, що в тебе заховав ся. І як ти мені його не виратувеш від нещастя, то й не попадай ся мені на очи!

Олеся. Тіточко, як же я його буду ратувати?

Катерина. Як? Ти не знаєш ще, як хлопця ратувати? Чи тиж не розумієш, що дівчина ласкою все може зробити?

Олеся. Так яж до нього завше добра була, тіточко, догоджала йому й любила.

Катерина. Любила й любиш, та не так, як треба!

Олеся. А якже ще, тіточко?

Катерина. Як? так, як він тебе любить.

Олеся. Колиж вам се тільки так здасть ся, тіточко, а він мене не дуже любить.

Катерина. Не дуже! Мало горівки випив?

Олеся. Так яж не про горівку... І дяк теж багато пє, так невжеж й він через мене?

Катерина. Ех, дурна ти, дурна! Не розумієш ти, де твоє щастє? Невжеж таки у тебе не має стільки розуму, щоб від свого щастя не тікати, коли воно само до тебе йде? Чи ти думаєш, що я тобі ворог, що я тебе загубити хочу? Нащож я тебе годувала та виховувала?

Олеся (цілує її). Тіточко! любесенька, хібаж я вас не шаную, як свою матір, хіба ще мало вас люблю?

Катерина. Ні, не шануєш і не любиш.

Олеся. Господи, тіточко. Виж для мене найдорожші над усе на сьвітї. Не сердьте ся на мене: яж усе для вас зробила-б чого тільки вам було би треба.

Катерина. Нічого мені не треба від тебе. Тільки уратуй мені Омелька! Уратуй, чуєш, бо як з ним що станеть ся, то я не схочу й на сьвітї жити.

Олеся. Тіточко, не говоріть таке! Я краще сама на смерть... (плаче),

Катерина (цілує). Донечко моя, тобі не смерти, тобі щастя чекати, такого щастя, якого твої батьки не знали! Ти будеш панею учителькою, всі будуть тебе поважати, шанувати, Омелько буде тебе кохати, як свою найдорощу дружину. Невжеж ти його не покохаєш?

Олеся. Не знаю тіточко... коли ви кажете...

Катерина. Я кажу? А свогож розуму у тебе нема? Адже друга певне вмерла би від такого щастя, щоб вийти за такого вченого, та хорошого?

Олеся. Тіточко... так хоч би я й вийшла за нього, як же я йому се скажу?

Катерина. Е, об тім не турбуй ся! Тобі нічого й говорити не треба, він сам все скаже. Вже то так воно буває, як хто закоханий... (сьміючись). Тай у тебе язик розв'яжеть ся, не жури ся, хай тільки побачитесь з ним так, щоб ніхто не перешкодив. Слухай, посидь дома, нікуди не відходь, а я його таки знайду, та приведу сюди, — от ви тут собі побалакаєте... (цілує). Донечко моя, хороша, золота, посидиш?

Олеся (трохи з плачем). Добре вже... посиджу...

Катерина. Ну, глядиж, а я ось зараз пійду, вони повинні вже прийти з поля. (відходить).

Олеся. Господи! як Семен довідається, — що з ним буде? Тіточка такі недобрі! Вони хочуть щоб я панею була, колиж я ані слова сказати, ані ступити по панськи не вмю. Як се мені від Семена відкинути ся, коли, він мені дорожший, ніж десять

панів разом. Ох, занастають вони й мене й Семена (втирає сльози).

(співає).

1), Ой, вишеньки, черешеньки,
Ягідки дрібненькі,
На що, ах, ми закохались } два рази.
Такі молоденькі?

2). Говорили, говорили
Старі добрі люди,
Що з нашого закохання } два рази.
Нічого не буде.

3). Ой, дівчино, дівчинонько,
Будеш ти тужити,
Кого вірно покохала } два рази.
З тим не будеш жити!

(йде в хату в сльозах).

Катерина (вертаєть ся зі сватом). Кажете, прийшов з поля?

Сват. Прийшли от разом із Семеном. Я бачив здалека. Здаєть ся, що вони...

Катерина. Когоб мені післати, щоб він послу- хав та прийшов сюди? Пішлю найкрасше Ваня: він його дуже любить. (відходить на бік, кличе) Ваню! де ти? чуєш! Ваню!

Ваньо (зза куліс). Чого там мамо?

Сват. Іди сюди. Мати кличе, не чуєш? (Ва- ньо вбігає).

Катерина. Пійди, слухай, зараз до Семена, та проси Омелька, щоб сюди прийшов, та скажи, щоб конечно, що дуже швидко треба.

Ваньо. Добре, добре! (біжить геть).

Катерина. А ми, свату, підемо до хати. Ходіть!

Сват. Чого? Що там в хаті? Я ось тут в холодочку сиджу. (сідає на лавку).

Катерина. Та ідіть бо кажу!

Сват. Чого вам так приструнчило, що не даєте старому й відпочити?

Катерина. В хаті відпочинете (тихше). Ідіть, кажу з відси, балакати муть...

Сват (не дочувши). Що мені там балакати з вами?

Катерина. Молоді, кажу, балакати муть.

Сват. Молоді? Хтож се? Семен з Олеською?

Катерина. Та цур йому, тому Семенови! Омелько, кажу! Ідіть! (тягне його).

Сват. Омелько з Олеською? Щож се вони таке балакати будуть? Хочби послухати.

Катерина. Ідіть, то я вам усе скажу.

Сват. А виж по чім знаєте? (чути пісню Омелька).

Ваньо (вбігає з Наталкою). Ось він йде! (біжуть в хату).

Катерина. Ходіть!

Сват. Ідіть ви собі, а я хоч сховаю ся та послухаю. (відходить за дерево).

Катерина. От, скажений! Ну, що ти вчуєш?
(Іде в хату й виштовхує па двір Олесю).

Омелько (підходить співаючи).

Ой, зашив козак, зашив,

Ой, зашив він, загуляв ся,

А його кінь вороний

Та на стайні zostав ся.

Ой, ти коню, мій коню

Та ти коню вороненький,

Ой, ти коню вороненький,

Товаришу мій вірненький!

Ой, порадь мене, коню,

Де ми будем ніч ночувати,

Де ми будем ніч ночувати

Хто нам буде постіль слати?

(оглядаєть ся, побачив Олесю). Катерина ка-
зали прийти! Деж вони?

Олеся. Вони пішли в хату, а мені казали тут
побути з тобою.

Омелько. Мабуть гнівають ся на мене?

Олеся. Ні, вони ніби й не гнівають ся, тільки
дуже щось сумують, що ти ніби їх забув.

Омелько. Не забув я їх... тількиж вони...

Сват (зза дерева). Не забув, каже...

Омелько (оглядаєть ся, потім зітхає). Може вони тобі що казали сказати?

Олеся (теж зітхає). Казали!

Сват (зза дерева). Чого се вони так зітхають?

Омелько. Щож, що? кажи!

Олеся. Ох, колиж так трудно!... Вони стільки мені наговорили, що я й не пригадаю.

Омелько. Пригадай, серденько, все-все пригадай, або скажи мені хоч одно слівце, щоб я бачив, що вони мене кохають, як і перше кохали!

Олеся. Вони казали... що тебе треба ратувати...

Омелько. Треба, треба! тепер я й сам бачу, що треба ратувати, бо я ще не до такого дуру можу дійти.

Олеся. Казали, що як тебе не уратують, то й вони самі загинуть...

Омелько (бере Олесяю за руки). Казали? справді так казали?

Сват (зза дерева). Неначе залицяєть ся...

Олеся. Авжеж казали, що вони й жити не хочуть без тебе...

Омелько. Та я-ж і сам не можу без них жити! Якже мені їм про се сказати?

Олеся. І я теж казала, а вони...

Омелько. Щож вони ще казали?

Олеся. Казали, що як ми тільки побачимо ся з тобою, то ти сам мені все скажеш, бо, кажуть, як хто ніби закоханий, то він все зараз і скаже...

Омелько. Так і казали? Що як закоханий...

Олеся. А вжеж... І так мене намовляли... Я й послушала, а мені так шкода Семена. (плаче).

Сват (за дерева). От, дурна, реве!

Омелько (пускає руки). До чогож тут Семен?

Олеся (плачучи). Він так мене кохає!...

Омелько. Ну, кохає, хібаж я не знаю? Ну й поберете ся, і будете собі жити, як того треба. Об чім же ти плачеш?

Олеся (з плачем). Ага... Як же я пійду за нього... коли вони кажуть, щоб... за тебе... (плаче).

Омелько. А, ось чого вони хочуть! Так не буде, ніколи не буде! Чуєш, Олесю? Коли я кажу, що не буде, то не буде... заспокій ся, серце. Я тебе з Семеном звінчаю, хоч би тут що!

Олеся (веселійше). Справді, Омельку? ти його любиш, так як і я?

Омелько. Як же й не любити! А вжеж як він тебе любить, то більше, здаєть ся, й не можна. Я любив тебе теж, тільки мав і тепер маю тебе за сестру. Я буду радий, коли ви поберете ся та скорійше.

Олеся (цілує його). Братіку мій, поможи нам! (він теж її цілує).

Сват. Бач, як швидко намовив! Що то вчений!

Омелько. Не журись, не плач! Все, все зроблю, тільки ти мені от-що скажи: чи вони справді з тим сватом хочуть побрати ся?

Олеся. А хтож їх знає? Ні, вони хиба так тільки для жарту балакають.

Омелько. Ох, а мені було не до жарту, як ти мені вчора сказала про се! Така злість, така розпука опанувала мене, що як би тільки ще трохи, то я й не знаю що. (грозиць кулаками на дерево). Я-б його вбити готов, та на которгу пійти!

Сват (тікає зза дерева швидко через сцену).
Вбити!

Олеся (оглядаючись). Хто се? Що тобі Омельку, Господь з тобою!

Омелько. Побачимо, побачимо, що воно буде. А тепер слухай, я пійду зараз до Семена, скажу, що я у нього буду за боярина, та пришлю його сюди, щоб він з ними побалакав, а потім і сам приду, то ми їх таки намовимо. (відходить).

Олеся. Ах, колиб Господь дав, щоб тіточка пристали!

Ваньо (вибігає з хати). Деж він? Пійшов? (біжить за Омельком).

Катерина (виходить крідучись з хати). Господи, серце так стукотить, неваче він за мене прийшов балакати, неваче мені самій замуж іти... (оглядаєть ся). Олесько, ти сама? А деж Омелько?

Олеся. Пійшов знов до Семена; казав зараз прийде.

Катерина. Ну, щож, що? Як він тут з тобою говорив?

Олеся. Зовсім не так, як ви казали. Не буде, каже, сього! Ніколи не буде!

Катерина. Чого не буде? Горівки пити чи що?

Олеся. Не горівки, а тільки не буде... Він так зробить, що не буде.

Катерина. Чого не буде? Кажі-бо по людськи, навісна!

Олеся. Що мені казати? Ось він прийде, то сам вам усе скаже.

Сват (скрадаєть ся здалека і киває до Катерини). Ц—с, ц—с!

Олеся. Он сват вас кличуть.

Сват (тихцем). Катерино! Нема його? Ви самі?

Катерина. Та нема, пішов! (До Олесі). Щож він тобі казав?

Сват (підходить тимчасом до Катерини і кричить над самим ухом). Вбити мене хоче!

Катерина (злякавши ся). Ой, хай вас побе сила Божа! Хто вас там бити хоче?

Сват (голосно, з кулаками). Вбити, каже, хочу й на каторгу пійти!

Катерина. Хто? хто? чи ви всі подуріли?

Сват. Омелько! Кричав, страшенно кричав, як той звір: вбити хочу свата, вбити й на каторгу пійти!

Катерина. О, Господи! Невжеж він знов так як вчора впив ся? Чи вже зовсім здурів? (до Олесі). Чому ти не скажеш, що він говорив, чого ти мовчиш?

Сват. А очи так сьвітили ся, як у того розбійника! Вже й ножа зза холяви виймав, тільки добре, що я втік.

Олеся. Не правда! не правда! (іде в хату).

Сват. Та все кричить: вбити свата хочу, вбити та на каторгу!

Катерина. Та ну вже, чула, чула, годі вже з тією каторгою!

Сват. Деж мені сховати ся від нього? А ви його звяжіть, будь-ласка, та відправте в канцелярію, в волость, бо він мене вбити хоче!

Катерина (затулює уха). Збожеволів старшій, тай годі.

Сват (оглядаєть ся). Ой, хтось іде! То він! Схуйте мене від нього! (тікає в хату).

Катерина (оглядаєть ся сьміючись): Ну, чи не дурний же, далебі! Ваня злякав ся! (Ваньо підходить до неї, Наталка виходить з хати).

Ваньо. Мамусю, який же я радий, що ви веселійші трохи! А то бувало так сумно. Ви все гнівате ся на нас!

Наталка (голубить ся до матери, цілує її в руку). Мамусю не гнівайте ся на нас: ми вас так любимо!

Катерина. Як не буде за що, то й не буду.

Ваньо. І Омелько каже, що ви не такі, як перше були.

Катерина. А тиж його бачив тепер?

Ваньо. Бачив. Вони там щось із Семеном говорять. Омелько каже, що як ви чогось там не зробите, то він тут у нас не хоче й жити.

Наталка. Деж вони поїдуть від нас? Мамусю не пускайте дядечка нікуди!

Ваньо (перебиває). Не сердьте ся на нього, мамо!

Наталка (перебиває). Вони такі добрі, вони мені бублика й мячика привезли.

Катерина. Та стрівайте — но! Чи ви подуріли, чи я вже з вами тут розум втратила? Дайте хоч слово сказати (до Ваня). Про що вони, кажеш, говорять?

Ваньо. Не знаю, бо вони мені казали йти до хати та сказати вам, що до вас Семен має чогось прийти. Омелько, бачте, просив його поговорити з вами.

Катерина. Договориш ся з ним, як раз! Чогож він сам не хоче прийти, та посилає того Семена?

Ваньо. Мабуть боїть ся, що ви сердите ся на нього. І я теж бою ся, коли ви гніваєте ся.

Катерина. Ех, діти, діти! (цілує їх). На теж я мати! Хтож вас і розуму научить, коли не я?

Наталка. Мамо, онде вже й Семен йде.

Катерина. Ну, то ідіть ви собі геть, не плентайтесь тут! (Діти відходять). Цікава буде розмова з тим безязиким.

Семен (підходить несміло). Тіточко... я вас теє... Бачте, Омелько казав... от я й пішов.

Катерина (трохи сердито). Ну, пішов і прийшов! Бачу, що прийшов, а що ж далі?

Семен (чухає голову). Він казав мені, щоб сказати... Колиж я бою ся, бо ви на мене завше сердитесь...

Катерина. Коли завше, кажеш, серджуся, то те вже тобі й не диво. А от, яке то ти мені диво скажеш? Послухаю!

Семен. Та якеж тут, мовляв, диво?... Ніякого дива й нема... певно, ви... красавиця.

Катерина. Що таке? Далєбі подуріли усі, тай годі! Я красавиця?! А тобіж що до того, чи я красавиця, чи я яка? Се тебе пан учитель научив такі лесощі плести? Бачте я йому красавиця стала! Може ти залицяти ся до мене прийшов?

Семен. От, бачите, ви зараз і сердитесь на мене. Мені вам стільки треба казати, а ви мене заторкали, тепер я й не спам'ятаю.

Катерина. Ну, говори, говори. (сідає на лавку). Ох, Катерино мучинице, мовляв Харко, дайже ти мені терпеливості з отсим телепньом!

Семен. Тіточко, знаєте?... тес... не гнівайте ся на Омелька, будь ласка!

Катерина. Ох, хлопче, не повіриш ти, як мені шкода того Омелька! Здаєть ся, не то що гнівати ся, а все, усеб для нього зробила, щоб тільки він був знов до мене такий, як і перше був!

Семен (весело). Хе, так йому значить... об чім же він журить ся?

Катерина. Не знаю... не знаю, об чім він журить ся й чого йому треба. Як що знаєш, то кажи швидше, бо я не витриваю: я сама пійду до него, щоб він сказав по правді, чим я йому не догодила!

Семен (відкашлавшись, поважно). Омелько казав, що він чотири роки тільки для того й трудив ся, тільки об тім й думав, щоб йому учителем бути, щоб його всі шанували...

Катерина (перебиває). Будуть шанувати, як буде оттак пити!

Семен (тимсамим голосом повтаряє). Щоб його всі шанували, та поважали, бо колиб він, каже, був простим хлопцем, то ви сказали-б, що певно, вам встид іти за такого, мовляли, шмаркача.

Катерина (схопившись, дивуєть ся). Що ти кажеш? Іти за нього?!

Семен. Встид, кажу, йти за шмаркача. А тепер, як його всі шанують, то він і мав надію, що ви ніби згодите ся.

Катерина (цілує його). Семене, що ти говориш? Ти сам не знаєш, що сказав?

Семен. Та я щож, мовляли?... Омелько, бачте сказав, от я й сказав.

Катерина. Господи! чи яж сподівала ся такого щастя! (закривши лице). Яж думала, що сього ніколи не може бути! Синочку, якаж я щаслива. (цілує його).

Семен. Тіточко, так ви згоджуєте ся?

Катерина. Стривай, дай хоч трохи опам'ятати ся... Щось мені аж страшно стало.

Семен. Чогож вам страшно, мовляли? Він такий добрий.

Катерина. Він то добрий, але що другі будуть казати?

Семен. Хто? Хтож би вам що посьмів сказати? Хибаж то ви з ним як? Не по Божому?

Катерина. А от ти, наприклад, скажи правду, чи се тобі не дивно? Ти нас не осудиш?

Семен. Я? Та я не то що, а я й не знаю що, от що!... Певно, ви красавиця...

Катерина (сьмієть ся). Голубчику мій, Семеночку, прости мене, серце, що я тебе частенько так лаяла. Тепер я знаю й бачу, який ти добрий, та щирий хлопець!

Семен (несьміло). Я, тіточко, теє... я думав, колиб ваша ласка... самі знаєте: про Олену хотів казати...

Катерина. Олеську хочеш брати? Бери її хоч зараз!

Семен. Віддасьте? (цілує руку). Який я радий!

Катерина. Не тільки що віддам, а ще й посаг дам, як того треба, й весіле справлю таке, щой куди!

Семен. Так от би разом, знаєте два весіля!

Катерина (хитро моргає). Може так і зробимо... (кличе під вікном). Олесю, Олесько, іди сюда!

Олеся (виходить з хати). Ви мене кликали?

Катерина. А де сват?

Олеся. Не знаю. Вони все ховають ся, бо дуже злякали ся Омелька.

Катерина (сьмієть ся). А ти не боїш ся Семена?

Олеся. Чогож мені його бояти ся? Він такий добрий!

Катерина (жартуючи). Бач, вже й добрий став! От, дівка! Так би його і з'їла очима (підводить її до Семена). Так ось послухай же що він тобі скаже. (до Семена) А ти говори так, як треба, не їдь, як на тарадайці! (сама тікає у хату).

Семен. Олеся, знаєш? Тіточка годять ся!

Олеся. Справді?

Семен. Правда, зіронько моя, правда, моя золота! (бере її за руку).

Олеся. Друже мій! Якаж я щаслива! (цілують ся, з далека чути пісню). Хто се? чи не Омелько.

Семен. Се певно він іде з хлопцями. (Омелько, веде за руку Ваня і Наталку, за ними дяк з хлопцями, парубками і дівчатами, всі співають:

Хор.

Під вишнями, під черешнями
Там милій лежить!...

Ой, зажурив ся він на головоньку, }
Що й головонька болить. } два рази.

Ой, дівчино, дай кватироньку!...

Два голуби воду пють!...

Ой а вжеж мою хорошу дівчину
Тай до шлюбоньку ведуть. } два рази.

Один веде та за рученьку

Другий веде за рукав...

Ой, а третьому серце ся крає,
Що любив її та не взяв. } два рази.

Семен. (обнімає Омелька) Братику мій! От щастя тобі й мені.

Омелько. А що?

Семен. Тіточка на все пристають!

Омелько. На все! Не вже? Олесю, сестричко, який же я радий (цілує ся з нею). А деж вони?

Катерина (виходить з хати, тягне свата за собою). Ідїть, кажу, чого ви боїте ся!

Сват. А він же кричав, що вбити мене хоче й на каторгу піти!

Катерина. Та годі вже годі. Тепер не буде кричати.

Сват (побачивши Омелька). Він (хоче утікати).

Дяк. Чого ви так злякали ся, чи мене, чи кого?

Омелько. Ні, мабуть тут не в вас річ, дяче.

Катерина (не пускає свата). Та не бійте ся, кажу, він нічого не зробить вам.

Дяк. Брикають ся, неначе та коняка норовиста.

Катерина. Омельку!... (киває ласкаво, він підходить). Перепроси свата.

Омелько. Мені вас, вас треба перше перепросити. (хоче цілувати в руку, вона не дає).

Катерина. Мене потім. Вони, бач, старші!

Омелько. Простіть дядьку, коли я вас скривдив.

Сват. (відмахуєть ся руками). Я нічого не знаю!

Катерина (до Свата). Ну, щож прощаєте?

Дяк. Розрішаю і прощаю (до Свата). Ну, говоріть за мною, просто!

Сват. (трясе руками). Не знаю, не знаю.

Катерина. Ну, а тепер, коли вже простили, то вишукайте для Омелька яку добру жінку.

Сват. Жінку? Для Омелька? Та нехай бере Олеську, нехай! Що вони там цілували ся — моя хата з краю, а нічо не знаю!...

Семен. (наляканий) Ті-ті-точко, як се воно?...

Катерина. (бере за руки Олеську і Семена, веде до свата). Ось з ким її благословіть!...

Сват. Так? Ну, а Омелько як?

Катерина. Благословіть, Омелько потім...

Сват. Благословляю... (поглянув на Омелька). Я нічого не знаю!

Омелько (взяв за руку Катерину, веде до Свата). А тепер і нас благословіть!

Сват. (роззявив рота). Себ то як?

Катерина (соромить ся). Щож, не віддаєте мене за Омелька?

Сват. А ви коли успіли змовити ся?

Омелько. Я, свату, давно вже люблю Катерину і ждав тільки тої хвилини, щоби з ними повінчати ся.

Сват. То воно так все по вченому?! От тобі семинаря!...

Дяк. Ну, благословляйте, старий!...

Сват (лихий). Та, Боже-вас благослови!...

(Катерина і Омелько цілують ся).

Дяк. От так! А тепер, на radoщах та весело-щах утнем „многoлiтствiє” для молодих! (пробує голос) Ля, ля, ля... Ов, щось октава пропала!...

Олеся. Треба промочить. Зараз!... (iде у хату).

Дяк. Догадлива!

Олеся (вертає з фляшкою, дає дякови). Ось вам! Смаруйте!

Дяк. (пє, потiм пробує голос) Ля, ля, ля! Га-разд!...

Спiв послiдний.

Всi: Катериночко ликуй,
Катериночко танцюй
І танцюй і ликуй } два рази.
Нам горілочку 1983й!

Всi: Возликуй Омелян,
Возликуй і Семю
Возликуймо нині всi } два рази.
На щаслившi наші днi!

Фанець.

Кiнець.

ПОРТРЕТ Т. ШЕВЧЕНКА

дуже гарний, поменшене портрету славного артиста-маляра Ф. Красицького. Величина 13x16 цалів. Портрет виконаний дуже удатно і на тревалім папері.

Ціна 20 цнт. враз з пересилкою.

Рівнож поручаємо листовий папір з вінетами: Т. Шевченка, М. Лисенка, Івана Франка, Б. Хмельницького і М. Драгоманова. Ціна за 12 штук враз з ковертами всего 25 цнт. разом з коштами пересилки.

„S V O B O D A”

83 Grand Str., Jersey City, N. J.

КУПУЙТЕ! НОВІСТЬ! КУПУЙТЕ!

● ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ●

до родини, свояків, знайомих і др.

На кождім листі находить ся відповідний віршик прикрашений гарною триколюровою вінетою в народних мотивах і три сторінок лініюваних до писання.

Цілість складаєсь з 26 ріжнородних листів.

Ціна 75 цнт. — Поодинокий листок коштує 4 центи.

Пересилку оплачуємо самі.

Для перепродавців даємо значний опуст. Замовлень враз з належитостію (приймаємо також почтові марки) належить вислати на адресу:

„S V O B O D A”

83 Grand Str., Jersey City, N. J.

НАЙНОВІЙШІ ВИДАНЯ

які можна набути в друкарні „СВОБОДИ“

- Вічевий співаник. — Ціна ..... 5 п
- Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма з співами в V. діях М. П. Старицького. (В переробі Александрова. — Ціна ..... 30 п
- Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Успенізував Карпенко Карий (Тобилевич). Після поеми Тараса Шевченка. — Ціна ..... 15 п
- Геновефа. — Ціна ..... 30 п
- Збірка повісток. — Ціна ..... 10 п
- За сестрою. Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вишло на американській Русі.—Ціна 35 п.
- I. Жовнір. II. Оферма. Новеля з військового життя. — Ціна ..... 10 п.
- Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрації). — Ціна ..... 40 п.
- I. Олекса Довбуш і карпатські опришки. — II. Цісар і ігумен. Баляда. З німецького переклав Іван Франко. — Ціна ..... 10 п.
- Казки про Жидів. — Ціна ..... 10 п.
- Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна ..... 20 п.
- Повна збірка веселих віршів Степана Руданського. — Ціна ..... 55 цнт.
- Ох! не люби двох! Оперета в 3-ох діях. — Ціна 25 цнт.
- Русько-англійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда обкладинка. — Ціна ..... 60 п.

—0—

Замовлені книжки висилаємо відвратною поштою. Гроші належить прислати враз з замовленням. Срібних грошей канадійських і марок (стемпсів) не приймаєсь.

Замовлення належить вислати на адресу:

„S V O B O D A“

83 Grand St.,

Jersey City, N. J.